Контрольный экземпляр

МАССАВА—КОММУНИСТИЧЕСКИ СУББОТНИКЕ!

Масса а мехкашкара пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай обкома, Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Советан Министрий Советан орган («СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

№ 46 (5136). | ШОАТТА, 15 апрель 1972 шу. | 2 кеп. | Газет арадувла 1923 шера денз

«Вай болх вергба шерашкеи итташ шерашкеи субботникаш юкъедоаладеш, дегIадоаладеш, дIадоаржадеш, тоадеш, оамалашта юкъеххухьаш. Коммунистически къахьегама коталонга кхоачаргда вай!»

В. И. ЛЕНИН.

ЕРРИГСОЮЗНИ КОММУНИСТИЧЕСКИ...

Тахан хоза кийчъергы вай заводаш, фабрикаш, промыслаш, ярташ. Массанахьа а хьалтеха доохх къахьегама цlей дикача галамашца дездара тlахьехаш дола лозунгаш. Чlоагlа гlоабьина балха бахьхаб Нохч-ГІалгІайчен къахьегамхой: мехкдаьттахой, химикаш, машенашъераш, гlишлошъераш, ахархой.

Шо дlа мел хьежача гургба шовашъ чуйнна къахьегаш боахк вах: хар дlайогl гlаьнаш, цlенъю урамаш, паркаш, скверш.

Тахан — Ерригсоюзни коммунистически субботник! Советски халкъа из хетаду сийлахь-воккха баьчча В. И. Ленин ваь 102 шу дизара СССР хьаль 50 шу дизараш. Цига мел даьккха ахча нислагlча пятилетка фонде дlачулургда.

...Из боккъонца дола къахьегама цlей хьахиннад вай Даьхен столице — Москве. 1919 шера 12 апрель. Цу дийнахьа «Правда» тlа араьнийар Малхбоален фронте аттача хьалах йола РКП (б) ЦК Тезисаш. Къона Советски Республика йолае тlерташ массе а оагlорахьара тlатеlаш бар бирса моастагlий. Волгана тlакхьача вала воаллар Колчак. Вай мехка теттара а халача цу дийнахь Питерера цlеэскархой боалабош Москве лькха поездаш паровозаш цахилар бахьан долаш дlахо ваз йиш йоацаш йисар.

Смена чаккхьача комиссар Буракова еша резолюци кхоабал а ах цхьйтта саг сецар паровозашта ремонт а, царна юкъе хиннаб хьойтта коммунист. Мет сахьата дlо паровоз тоабир цар.

Из «сийлахь-йоккхача шиннана» хьахт дара яцар. «Массарна сенна 1919 шера лаьхи мохал ханнача Москве мешача болхлошта... из сийлахь-доккха гlулакх дlадоладе мегадале вай гражданский тlом тlа котдаьчен машар оттабечан дlахо минта дегlадоагlаргда из?», ялаш яздаьд В. И. Ленина.

Ма бакъхиннад баьчча дешаш! Социализм а коммунизм а хьалъяра массе а этапашка советски халкъа къахьегама хьинар айдара боккха низ хила а хиннаб, хlаьта хlана болаш а ба социалистически ахь. Къаьстта чlоагlа аьржай из «Социалистически ахь а нlаштlахьйоккхилга тоадарах» йола КПСС ЦК соцам арабаьча донь. СССР профсоюзий XV съезде къамаьл деш КПСС ЦК Генеральни секретара йов. Л. И. Брежнева аьннад:

Цу социа «...чулоацам латт ахь органически парте экономически политика кертерча лостамашца юкъарах. Из да продукце дукхаланг хьоккхамашта меттел, цун йоккха доацал хилар а тlехь, средствш «материальни къахьегамен ресурсаш кхоарга тlехь, тlалма-технически карагlаьнаршн эффективни сихен производствашка юкъедоаладара тlехь, къахьегама оасарле лакхьера тlехь йоаттабеча хьовсане къахьегамхой дlанийсбе из декхарийла хилара. Масала, коммунистически къахьегама коллектив иха цlи лелаеш 20 предприяти, 645 цех, 2400 бригада а вай республике. Коммунистически къахьегама коллектив яха сийлен цlи лелае бокъо тlакхай 70 эзар производства новатора.

Ерригсоюзни субботникех болъонца дола коммунистически къахьегама цlейш хиннад. 15 апреле лениски субботнице арабоала лаьрхlача москвичий инициатива къоабалъаь тlаяйцача Грозненски вагонийн депо коллективо дах цхьайкарал хьаллаьцар Нохч-ГІалгІайчен берригача къахьегамхоша.

Октябрьски района промышленни предприятейн гlишлошъеча организацейн коллективаша тахан 80 эзар сома мехка продукци арахоцаш гlишлой балхаш ден доши деннад, хlаьта шоаш даьккха 13 эзар сом гаргга ахча пятилетка фонде дlачулургда цар. Къахьегама вахте латт 3700 саг. Коммунистически субботнике дакъа лоацаш хургва районе вахь 20 эзар гаргга саг.

Тахан озараш сома мехка продукци арахецаргьа Ленински районна къахьегамхоша. Коммунистически субботнике болх беш ва 70 эзар совгlа саг. Цар дlайогlаргьа 12 эзар кlотарг, 3,5 эзар га, 8 тlий тоадергда, кхыдола балхаш дергда.

Дегаш гlоадьина къахьегаш ба Грозненски района № 1 йолча шурий совхоза къахьегамхой. Хьалхlаш дlапаш а хьажкlаш лелаю звенош. Тахан совхозе хьалаlаш дlае лерхl 120—150 гектара тlа. Производственни участкашка болх беш хургва кхо бlаь гаргга саг. Хlаьта 150 гаргга саг отделенешкен центральни усадьбен гlаьнаш дlайогlаш, хьалъеш латтача юрдача контора здание, мехмастерешка, хьайбай помещенешка лостам беш хургва.

Миттта да массанахьа а. Хlара предприяте, организаци, колхос, совхозе тахан кхы а шерагlа оаржай КПСС XXIV съезда решенеш толама кхоачашъяра, укх шерен нисларlча пятилеткен планаши декхараш хапал хьалха кхоачашдара - йола социалистически ахь. Хьамсарча Даьхенна дукхагlа продукци ела тlерташ болх бергба Нохч-ГІалгІайчен беррыгача къахьегамхоша.

Ах бlаь шу совгlа хьалхагlа В. И. Ленина яздаьд: «Коммунизм дlайолалу МУГlАРЕРЧА ВОЛХЛОША шоай са ца кходеш, хала къахьегам эша а беш, къахьегама оасарле лакхъяра йоакхо ела моттигаш»...

Уж дешаш къаьстта кlоарга маlан долаш да вай хана, хlана аьлча къахьегама оасарле, производства эффективность лакхъяр нисларlча пятилетка керттерча декхарех цаl да.

СССР хьаль 50 шу дизара даха ма доаггlара накъадахара ахь дитlехьа шерагlа аржаш латт вай республике. Таханарча Ерригсоюзни субботнико цlаьхха а хьаьгта хьохьокх из.

15 апреле дукха езача Даьхен дуаьа керда производственни толамаш йоахаргьа вай! Массова а арахала субботнике!

ТОЛАМАШ СОВДОАХАШ

Ерригсоюзни ленински субботник вай Даьхен мел лоархlаме мероприяти а хош болча совхозе къахьегамхоша дош деннад тахане хьинаре къахьега.

Дукха балхаш дергда тахнаарча субботнике совхозе. Боахамера 370, Знаменка ахча юртарен цхьацайолча организацешкарен 230, беррыгаш а 620 саг хургва субботнике дакъа лоацаш.

Iуйран бараl сахьт даьча денз сайран дехь даллаца болх бергба субботнике. Даьккха ахча юкъера лаьрхlача 1300 сом нисларlча пятилетка фонде дlачулургда.

М. ДУГАРИЕВ,
Надтеречни района «Знаменский» совхоза паркома секретарь.

Къахьегама цlей

Сунженски района къахьегамхоша дика кийчо йир Ерригсоюзни коммунистически субботника. Тахан колхозхой ахархой болх бу кхашка, хьайбай фермашка. Цар тоаду колхозашкара къахьегамхошта даь Iамарч. Цул совгlа болалой посёлкаш, юрташ цlенъю: кlир тох, басар хьенх, гаьнаш, аlотаргаш дlайогl, дукха кхыдола балхаш ду. Тайп-тайпара гlишлош, буровойш хьалъеча хьинаре къахьегаш ба гlишлошъераш «Iаьрма дошуве» гази дукхагlа вахтера яльа баьнаб мехкдаьттахой.

Коммунистически субботнике тха районера араьннна 10 эзар гаргга саг. Цар цу дийнахьа даьккха 25 эзар гаргга сом пятилетка фонде дlачулургда.

А. ЛИТВИНЕНКО,
КПСС Сунженски района секретарь.

ДЕГАШ УРАОТТАДАЬ

Дика кийчо яьй таханарча Ерригсоюзни ленински субботника Грозненски района «Аргунский» баьцадаараш лелаечча совхоза къахьегамхоша.

31 марте субботникех лаьцна дош дувцаш совхоза паркома заседани хилар. Цига белгалдир малагlча моттигашка, масса сахьата болх бергба совхоза хlара къахьегамхочо. Субботника кийчо яра лаьрхlа вlашагlъеллар штаб. Штаба членаша шерра агитаци йоажьайир къахьегамхошта юкъе Ерригсоюзни ленински субботник мел лоархlаме мероприяти я, из малагlча гlулакха чакхйоаких дувцаш.

Совхоза, отделеней конторева боахлой 80 саг. Гуйран барl сахьт даьча денз цхи сахьат деллалца контораша гонахьара территори цlенъеш, гаьнаш йоlаш, энозй клумбаш еш, цlенонта кlир тоххаш хургба. Вышкадараш леладераш, механизатораш, хьайбаш, кое тlара оалхазараш леладераш, сомий беламашкара боахлой — беррыгаш а 260 саг, шийтт сахьат даьлча денз сайран пхинъ сахьат даллалца болх беш хургба.

Тахан кlезигагlа дале цхьа эзар шн бlаьи сома балхаш деогла совхоза къахьегамхоша. Субботнике къахьийта даьккха ахча нисларlча пятилетка фонде дlачулургда.

Х. МАГОМЕТОВ.

ХЬОНА, ДАЬХЕ

Тахан, беррыгача мехка санна, доккха цlей кхьочад Назране а. В. И. Ленина ваь 102 шу дизарен СССР хьаль 50 шу дизарен котадеча Ерригсоюзни коммунистически субботника дакъа лоацаш ва барзl эзар совгlа наьсархо.

Эзараш сома мехка продукци арахецаргьа района промышленни предприятеша. Коартолаш дlаюшин хьанкlаш дlае лаьтта кийчдеши ба тахан совхозий кхаш леладераш.

Город Назране а, района юрташка а гаьнаш дlайогlаш, водопровод, новъаш тоадеш, улицаш цlенъеш ворзl бlиь гаргга сагва.

Ерригсоюзни коммунистически субботнике доакхаргдала нис эзар совгlа сом пятилетка фонде дlачулургда наьсархоша.

Субботник. СССР халкъа хухошника Н. Жукова сур.

ЯХЬ ДIАЙОЛАЯЬРИЙ ДОШ ЧIОАГIА ДА

Вай республикерча предприятеша дакъа Ерригсоюзни коммунистически субботник дара йола москвичий инициатива эггара хьалха хьаллаьцар Грозненски вагоний депо коллективо. Из гlулакх хьаллаьцар республикера ерригача предприятей, организацей коллективаш тlа а хьийхар цо. Тlаийцача декхарий массейола пункташ дикка тlехкхоачийир депо болхлоша. Мехкдаьтта продукташ чуйотта 5 бlаь совгlа цистерна нlенъьай, 35 вагона, 30 чархий парашта, 8 авторегулятора 15 автосцепкай головкашта, 300 квадратни метр хулача машенальэшта ремонт яьй. Миттта кхы дукха балхаш даьд. Уж беррыга балхаш чакхдаьхад цар кхолача материалий, запасни оатхалий, доагора, смазочни материалий, электроэнарге чотах. Таханарча денга кхачалехьа депо болхлоша даьккха 450 гаргга сом алапи пятилетка фонде юкъедихьар. Лакхе йийцача цифраша хьахьокх инициативий дош чlоагlа хилар.

Ерригсоюзни коммунистически субботник долча тахайарча дийнахь субботнике дакъа лоацаш хургва 920 болхло. Цар чакхдоххаргда 10 эзар сома мехка балхаш, хlаьта болхлоша беррига даьккха 2520 сом алапи пхе шера фонда юкъехьоргда. Коашка бетон, плиташ йоххаргьа, кое цlендергда, хlир тохаргьа помещенешта, миттта басараш хьохкаргда. Цул совгlа цар дlайогlаргьа 150 га, 300 кlотарг.

Ерригсоюзни субботник дола ди ший тайпара цlей хиларга хьежжа тахан цига къахьегаш болча болхлошта доккхаш хургьа духовой оркестр, субботнике дакъа лоацар эаьхех депо радио гlолла иллеш доакаргда. Дуача хlамница болхлой lалашбара, ца хадаш шига болх - беш хургьа буфет.

Ерригсоюзни коммунистически субботник долча дийнахь ерригa, локомотивни бригадаш рейсагlа яха йиш ца хиларах Грозненски локомотивни депо машинисташ цар гlоичий хьалхагlо а къахьега болабелар коммунистически субботника чотах. 29-ча марта иттех сагагара задиленаш хкьечар депо кулгалхошка шоаш мукъабола дийнахь рейсагlа бахийтаре цу дийнахь даьккха алапи Ерригсоюзни коммунистически субботника фонда юкъедахийтаре дехаш. Из инициатива могаль тlаийцар депо кулгалхоша, партийни, профсоюзни организацеша. Цул тlехьагlа депорча ерригача локомотивни бригадаша къоабалдаь хьаллаьцар из дика гlулакх. Коммунистически, субботника чотах шоаш мукъабола хана эггара хьалха беза мухь тlаболча поездаца рейсаш йир тепловозий машинисташа ма. Иванова, Лапшина, Дуленкос, Борщева, Селеджиева, кхычар. 15-ча апрелага кхачалехьа беза мухь тlаболеи пассажирски 125 поезд дlа-юха йига, цу рейсаех даьккха алапи 700 сом пятилетка фонда юкъедахьа лаьрхlар тепловозникаша.

Пятилетка фонда юкъе шоаш даьккха ахча а хьош коммунистически субботника чотах дика къахьийгад ремонтни цехий, коллективаша. Электромашенни цеха болхлоша шоаш салоlача хана ремонт яьй шин тепловоза, хlир теха, басар хьекха кийчъяьй цеха помещени. Тепловозашка техники хьожача пункта коллективо цхьан тепловозанна автоматни цеха коллективо шин тепловозанна ремонт яьй. Хlаьта профилактика цеха болхлоша ремонт яьй тепловозий 4 секцина. Цу ремонт мел яьча тепловозашта эша запасни оатхалаш кийчъяьй механически заготовительни цехий болхлоша. Таханарча коммунистически субботника чотах шоаш салоlача депошка къахьегаш цу депошка даьккха алапи пятилетка фонда юкъехьоргда беррига 200 ремонтниш хургва.

Тахан, 15-ча апреле, Ерригсоюзни коммунистически субботнике депо беррига а дакъа лоацаш хургва 950 саг. Пятилетка фонда юкъе цар хьорегда 10 эзар совгlа сом.

Б. ДОТМАРЗОЕВ.

СУРТА ТlА: (аьрдехьара аьттехьа беза мухь йийца дlахийта кийчъяьча поезда юхе ба депо дикагlбола машинисташ Р. Мерзов, В. Критов, П. Гиндь.

Х. ИЛИЕВА сур.

ГРОЗНЕНЦАША ЛОАЦА ДАКЪА

Тахан коммунистически субботнике дакъалоацаш ва Грозненска 208 эзар гаргга саг. Промышленни предприятеша арахецаргьа миллионаш сома мехка продукци. Гlишлошъераша дергда 300 эзар сома мехка гlишлой монтажни балхаш.

Машенашъеча предприятеша арахецаргьа 200 эзар сома мехка машенаш, станокаш, кхыйола оборудовани. Масала, «Красный молот» завода коллективо тахан арахецаргьа 4 агрегат, фонтанни арматура, цхьа колонна, лоаладергда 80 тонн болат, арахецаргьа дукха кхыйола продукци, хlаьта «Трансмаш» завода болхлоша хьаергьа 20 автотракторни прицеп.

15 апреле кхыча депошка дааьаш хинначул лакхагlа толамаш даха социалистически декхараш тlаийцад Грозерча мехкдаьттадоахараша. Цу дийнахь цар доаккхаргда 30 эзар тонн «Iаьржа дошув», 8 миллион совгlа кубически метр газ. Миттта хьинаре къахьегаргда мехкдаьтта чаккхдоахараша, химикаша. Цар даьнан совгlа арахецаргьа итташ эзараш сомий мехка продукци.

Дукха продукци лургьа тахан кхачан, ейтача, хьу чаккхйоахача промышленность болхлоша. Цар кийчъергьа 15 эзар шенйин изделеш, 3 эзар пар кога гlирс, халкъа эша кхыдола товараш.

Хьинаре дакъа лоацаргда коммунистически субботнике Грозерча автомобильни, машеннаькъа, фецарца транспорта болхлоша. Субботнике болх беш а 1200 автомашен кхыйола механизмаш.

Городерча предприятей коллективаш, царна гонахьара моттигаш, паркаш, улицаш, накъаш цlендеш, кlир тохаш, басар хьохкаш, гаьнаш дlайогlаш 130 эзар саг хургва. Массанеца цхьана коммунистически субботнике дакъалоацаргда лакхерча дешара заведеней, студенташа, техникумий, профессионально-технически училищий, юкъерча образованей школий дешархоша. Субботнике дакъалоацарий хьашташ кхоачашдеш а дlа-юха лелаш стационарни буфеташ, культбригадаш. Тахан Грозерча къахьегамхоша даьккха 105 эзар сом алапи пятилетка фонда юкъехьергда.

А. ДАВЫДОВ,
КПСС Грозненски горкома секретарь.

ДИКА КИЙЧО ЯЬ

Таханарча денна дукхача хана дешо дика кийчо яьй Грозненски махкоргий ча комбината коллективо. Комбинатера ерригa цехий коллективаш хьинаре къахьегаш а 100 совгlа бохкаш къахьегам мехка-булочни изделеш ечанцехашка, хlаьта 35 болхло вофельни изделеш ечан 30 саг чlеранаш дечаш. Предприятие кое, гонахьара улицаш цlенъеча, кlир тохача, басар хьекхача болх беш хургва 250 саг. Цу дийнахь массане даьккха алапи Даьхенна совгlата лу болхлоша.

И. ГЛИЕВ.

ХАЛКЪА АХЧАХ

Хlара шера Советски Союзе деш долча коммунистически субботникашка халкъа лоацо миллионаш болча къахьегамхоша. Хьалхагlа дlаланахача субботникашка (1969, 1970, 1971 шераш) даьккха ахча унахцlено доарера гlулакх дегlадоаладарга, онкологе, кардиологе, акушерства, гинекологе йоккхий Ерригсоюзни центраш хьалъерга хьожадаьд Коммунистически партеи Советски правительствао. Миштта хургьа уж центраш?

РАКА ДУХЬАЛАРЧА КЪОВСАМА ЦЕНТР

Онкологически центра проект оттаелга тийша тlадклла болча культура, салаlара, спорта, унахцlено дораяра объектай Москва-ски Iалма-тохкамен проектни института архитекторехи инженерехи сий деш «онкологаш» оал коллегаша. Хlаьта из цхьа бахьан дозаеш а дац. Iалмо хlана хlадехараша ма яххара а укахошттен Iалмахоштен аьттуа болаш а йолча комплексе проект оттаира проектировщикий массе оагlорахьара доаза дийзад медицина, белггала аьлча, онкологе дешаш.

Ший моттигера хьалеха хала да проекта керттера инженер Хаджибаронов Сергей. Хьатlаэттар эггара саготагlа йола дешош — гlирс хьалбеча моттиге кестта дlадолалургда аьттакцара балхаш. Хlаьта хlанз юххера а шоай тоаде лезараш Московски городской Совета исполкомо лакхамах баьи СССР медицински Iалмай Академе къоабалъаьи йолча технически проектана юкъе кхухьаш ба проектировщикаш.

Хаджибаронов Сергейца цхьана хургйолча комплекса макетаген чертежашкен хьожаш да тхо мастерске.

Каширски шоссе бетонни лейто нийсса шин даькъа екъ гlирс тlахургбола участок. Аьрда оагlорахьа, хlанз СССР медицински Iалмай Академе эксперименталь-ни клинически онкологе Институто дlалоацача моттиге хургьа организационно - методически, эпидемиологически, экспериментальни, статистически отделаш, вычислительни центр. Реконструкци яьчул тlехьагlа Института хlаназарча корпусашка хургьа уж подразделенеш.

— Хlаьта центра дарбан городок, — йоах керттерча инженера, — шерра хьалъоттаргьа шоссе аьтта оагlорахьа 15 гектар дlалоацача территоре тlа. — Йоккхача транспаранта тlара цхьан мугlарагlа хьаллаттача клинически кхаь корпусен царна тlеххьашка 24 этаж лакха урагlа гlоргйолча, башнен контураш хьахьувх тхога Хаджибаронов Сергея. Цуж вуриытта этажа тlа хургьа 650 уналчочоа лаьрхlа клиникаш (центра сорига фонд 1.000 меtги). Хlаьта къаьстта лоархlаме дар фуд аьлча, хlана этаж дlалоацаргьа чуглолла чакхвула секцеш хургйолчан. 50 менги чулаттача къаьсттача клиника. Шишша моттиг чуйола палаташ хургьа унахошта. Цигтача этажаш тlа хургьа лорий кабинеташ, процедурнеш, Iалмаш тохкамаш дара лаьрхlа цlенош. Лаборатореш кlалхарча этажашка хилийта лаьрхlад. Къаьсттача секторе хургьа 20 операционнлй зал, операци яьчул тlехьагlа нах чубоадабу палаташ, реанимаце отделени. Къаьсттача корпуса чу хургьа рентгенодиагностически кабинеташ, лампа сердала зlанарий отделени. Лакха энергеш тела моттигаш къаьсттача здане чу хургьа.

Лоаллаха хьалъоттаргьа боккхагlчарен берашта лаьрхlа поликлиникаш.

Онкологически центр тlахургйола моттиг Подмосковьерча башхьоза ма архитектурни памятникех цхьаннена — Коломенское яхача юрта дlатlаоттараш хургьа. Унахарча йоккхача парке гlолла болабенна лела йиш хургьа унахошка.

— Оаха кхетиду, — йоахар дlахо Хаджибаронов Сергея, — цу йоккхача медицински центра кулгалде аттa доацилга. Цига болх беш ма хургвий эха эзари аз эзари хlана вай аьнна вола Iалман болхло, лор, медицински сестраш. Цудухьа лоархlаме да хlаназе денз уйла а яь, эшаш волла болхло сихха хьалаха торо хулийтаргйола бувзама система, лоаш йола сигнализаци ада нешка оттаяр.

Рака проблемах лаьца деш долча советски тохкамашта координаци е езаш йолча онкологически центре ухаргба беррыгача мехкара Iалмахойн лораш, довзол дехьара специалисташ. Церна лаьрхlа комфортабельни гостиница хьалъергьа гlишлошъераша. Проекта тlа оттадаьд шитта унахошта пансионати медицински сестраша общежитни, спортивни комплексе хьалъелга а

ХУРГДОЛЧА БЕРИЙ УНАХЦlЕНОННА

Хьадувла хlана хьожаргда вай столица Къулба-малхбузен районага. хургйола акушерствай гинекологей Iалма - тохкама институт хьалъергйолча моттигга.

Хlанз къаьстта сихденнад укхаза балхаш. Вlашагlйоллаш латт «ударной» центр.

— 18 феврале эгара хьалхара блок дlаоттайы, — йоах прораба Кирюшин Александра, — 300 метр йlаьхлургйолча керттерча корпуса зонаех цхьанне колоннаштен пенаштен кlал йоаларгйолча ларда. Цо дlалоацача моттигах 40 процент хlаня яц аьнна яр эндокринологе, электронни микроскопе, радиологе, физиологеи патофизиологеи, биохимеи, генетика, гистологе... лабораторешта къоастаю.

Института клинически базава юкъе йолх 350 менги чулатта гинекологически акушерски отделенеш. Кислород, азота закись, лоза ца яйта средстваш тела ш йола устройствш чуоттаьь, берашду къаьст-къаьста палаташ хьее лаьрхlад.

Керттерча корпуса чу хургьа поликлиника, аптека, центральни стерилизационни кхыйолен службаш. Аьтта оагlорахьара хьалlахетта хургьа 600 а 200 а моттига лаьрхlа конференц-залаш а чуйолаш йола здани.

МЕДИЦИНА КЕРТТЕРА ПРОБЛЕМА

Коммунистически субботникашка даьккхача халкъа ахчах хьалъергьа ихы цхьаькха йоккха медицински комплексе — Ерригсоюзни кардиологически центр. Цо лаьрхlад дега-миий лазарашка лоаттабеча къовсаме теоретикий клиницистий низаш тlадерзаде.

Алхха медицински хиина на проблема хlаня ерригача пачхьалкхен а хиина дlаеттай укх тlеххьарча шерашка: «бlаьшерен лазаро» хlара шера дукхаха эзараш болча нахе синош дlакхухь, дувен тlа баха нах бола булургбоацача бах. Вай новхала лоархlамегlаръяр а хиина дlаэттай из. Дега-миашта хуле лазараш тlа-тlа дукхагlа нийсу къонача наха.

Кердача центре кардиологе дешаш тlа болх бергба терапевташи кардиохирургаши, физиологаша, биохимикаша, иммунологаша, биофизикаша, морфологаша, математикаша, инженераша.

(АПН).

КПСС НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА V ПЛЕНУМ

СССР ХЬАЯЬ 50 ШУ ДИЗАРА ДАХА ДОАГГIАЧА ТАЙПАРА НАКЪАГIОРГДА ВАЙ!

Хьалхагlа оьхе йоза бен шимича тайпара, 11 апреле гор. Грозни политически дешаре Цlагlа арглапара КПСС Нохч-Гlалгlай обкома V пленум хилар. Цул повестка тlарча хьалхарча декнах — «Советски Социалистически Республикаш Союз хьаль 50 шу дизара кийча ярах» бола КПСС ЦК соцам кхочашбара де лелаpi хьакъехьа» доклад йир парте обкома хьалхарча секретара нов. С. С. Апряткина.

Вай вокх хахьаболь, аьлар довицина, шай сийлахьча историе доккхачен сийрдачен цlейна. 1972 шера 30 декабре ах бlаь шу дуй Советски Социалистически Республикаш Союз хьаьнча дийнаь дола. КПСС XXIV съезда кхеттан решенех воздействии а юн, уж практически кхочашъер дуьна лоаттабу къовсам кху тlа чlоагl а беш кийчиу шу юбилейн доккхача советски даьттан тlарча массе мнlимге.

Дуккхача къамех латтача советски пачхьалкхен ерригача исторически опыте бакъдаш из хьаьнча гениальни В. И. Ленина дешнаш: «Къаьмарча дуйенна, хьалхатоlадаь доахадаьча, къамашча юкъе довнаш лоаттадича а къамаш хийрадоахача дуйнаьа меттан боллхоша дlаоттаду а цхьанна а сэвбезана а, а кlезигдукха а сиго сега lаьаш тlахоттадара а моттиг йоацаш дола, дерригача къамех болча къахьегамхой цхьогlоl нерда дуне». Советски Союзо нейна хьахьнех хьалхагlа цlеквха бlаргайовиза бола даргlатача хьваний народностийн цхьоагlоля доттагlалеи гlулакхаш хотаьхза нерда дуке.

Социализма коммунизма хьалъеча шерашка вайшта хьаякхиал вокха нерда исторически общиность — советски халкъ. Коммунизм хьалъеча хlаздарча хьалхина вай халкъа хьаштий зокъарал, лоlам, чаккдоаха гlулакхаш, из хьахулача дерригача къамий кхоллахашдеш доле хьинари талантаи тlатlа къангегlем дизагlеи хьагучадуьл.

Вежарий цхьогlо хиларие, йоах дlало докладчика, ца хиначе тайпара дизза хьадоллаленнад советски пачхьалкхен дерригача къамийн народностийн кхоллахаш деш доле хьинар, творчески низам, таланташ. Иштта вай Нохч-Гlалгlайчения а доагlаш да из.

Советски lаьдал латтача шерашка нохчийн гlалгlайн халкъаша, Нохч-Гlалгlай АССР дерригача къахьегамхоша Коммунистически парте кулгалла ерсайн дуьхача къамех латтача вай нейна йишьеч халхьаша вежарашха ноккъостал а деш дакха толамаш дахкад экономикен культурей лакхьара, халкъа вахаре хьал тоадара дахкъе.

Тахана Нохч-Гlалгlайче — из а мокхарча мехкадьтта доахача, мехкадьтта чекхдоахача, мехкадьтта химически промышленноста йоккха центр. Республике болх беш я дикалга дlалача дуйен образецал кхоашагlа доаха синтетически этиловы спирт, фенол, ацетон, полиэтилен, синтетически дубителаш хьаш йоккхий мощносташ.

Хьанлй хlанзара машиностроительни, электроэнергетически приборостроительни, вийга, кхачан промышленность.

Боахама индустриализацин ара даьхача тамлазна республике нерда горозаш промышленни районаш — къамех йола болладой класса кахраш кийчъе пхьоало а хинна дlаьтта Аргун, Назрань, Гудермес, Малгlабик, Карабулак, кхыараш — хьахьарга кхочавала.

Советски lаьдал латтача шерашка lалакмате доккхий хупхамаш хиннад юрта боахаме. Республике я эггара кердагlа йолча хlанзарча юртбоахама техникаш кийчъе 51 колхоз 55 специализированни совхоз. Уж да хлат, дуьх, шура, тха, балсадааараш, сом, комсаш, кхыйола юртбоахама продукци йоаха низ бола социалистически боахамаш. Советски lаьдал латтача шерашка хьаргаш 20-зза дуккагlа lалаигбеш ба юрта боахам!

Доккхий да халкъа образование, lилма, культура дахьъе республикана царгlахьнча хlамаш. Революцин хьаленьа Нохчашкахьа Гlалгlашкахьа образованига йоаде кийкъ дlахьайна йор къахьегача адамашта. Хьехархой массех иттаи мара бацар. Хlанза хlанз уж 13 эзар бал. Пачхьа Россе эггара тlеххьарчарех цхьа моттиг лоацар нохчийн гlалгlайн халкъаша йоазув-дешар харга диллача. Советски lаьдал латтача шерашка хьадаьд къамех йоазув. Тахан 534 юкъеробразовательни школе дешаш ба 201 эзар дешархо.

Шерагара шерага дикка дукхагlа хул республике къамаш lилмаш кадраш. Хlанз lилмай 369 доктори кандидати ва Нохч-Гlалгlайчу. Нохч-Гlалгlай историе, метта, литература lилма-тохкама институт, пачхьалкхен университет я. Мехка дукха кадраш тел мехкадьтта институтo. Болх беш я отраслеви lилма - тохкамен проектни институташ филиалаш.

Нохчийн гlалгlайн халкъий культура тоаенна хилар хьаьнье, кхаш дола къаьнта тешал да чудоакамагlа социалистически формагlа къамаш йола культура, театральни, музыкальни, изобразительни искусство, эрсий, нохчий, гlалгlай метталарча кинойоаззи, телевидение, радиовещание система дегlаяр.

Хlанз дерригача мехка къахьегамех политически хьинар чlоагlа айденнача хьалашка массайе а цхьатарра кийчо е йолаьвий цу сийлахь-доккхача цlейна. Дерригача советски халкъаца цхьана баха боагlача тайпара Советски Союза 50 шу хизара накъвбаха кийчум ба Нохч-Гlалгlай АССР къахьегамхой а. Экономикен культурен дегlайоалларе дахъе керда хlамаш карегlдувларца балгалъахка юбилей хьинга. КПСС ЦК-ас баьча тlахьехама йоп а ауш, республика халкъа боахама дерригача доахьой къахьегамхой кхы тlа а къахьегама овсарле лакхъергlйола, производства эффективность айергйола, техническе прогресс сихъергйола резервий торонаш лохаш ба.

Докладчика дlаяхо йола, къахьегамхой коллективий предложенийи дехкарийн ларда тlа КПСС обкома бlарос кийчи а я, пленум доаждйта иттаю «Советски Социалистически Республикаш Союз хьаль 50 шу дизара кийче ярах» бола КПСС ЦК соцам кхочашбара тlаерзаль мероприятеш.

Нов. Апряткина догадохийтар, Советски Социалистически Республикаш Союза 50 шу дизар белгалдаккхара 1972 шера плани производства объемах продукция реализаци ярах хадал хьайца, 29 декабре, кхочашгъе, къахьегама овсарле лонкъара плана тlаккхочашъе, эшла республика промышленноста [illegible] хилар.

Ленина ордена доаьта «Грознефть» объединение машиностроительца докхар тlаийцад 1972 шера плана совгlа 150 эзар тонн мехкадаьтта иккха. Плане совгlа 5 млн. сома мехка продукци тайпаш хьадеш шерна реализаци ва, продукци ишх тайпар кlезагагlа доаларaш пачхьалкхен дикала Зеш оттайта дlачудала лаьрlад «Грознефтехиммашзавод» объединене мехкадьттахоши [illegible].

Продукци хьаьрар реализаци ярах юбилейна 1972 шера плаш дикка тlеххкочашъе хьайна ягтта докхар тlаийцад машиностроение металлообработкаш, хэуйн эу чакхйоахача промышленноста, хlагъе, моттигерча, хlачан, кхыча промышленноста доаскъой предприятий йоллоша а.

Шера плаш гlишлой-монтажни болхий объема ханаь дьалха, 27 декабре, кхочашъе, къахьегама овсарле плана совгlа лакхьаро lалашъе, хьалхьа яга езаш йола еррига ишколаш хьалхьа а хьал 1 сентябре болх болабергбала дlаяла, кхьала совгlа 5 эзар квадратни метрал кlезагагlа дешаш чуlа цlенош хьалле лаьрlад республикерча гlишлоишерашa.

Юрта боахама къахьегамхоша дош деннад юртбоахама производства дlахо социализаци интенсификаци ара, хьайбош леладу ферманш промышленни ларда тlа яхара тlадерзадаь гlулакхош тlагlерттагlа чакхдаха, хлат, дуьх, шура, кхыйола продукци дикка дукхагlа йоаккхахьа алаштlехьдекха.

Пятилетка шоллагlча шера колхозашка, совхозашка, пачхьалкхен кхыча боахамашка юкъера лаьрхlача хlара гектара тlара 21.5 центнерал кlезагагlа доаьш хлат дашка а дерригача чудахьеш доле хлатан 486 эзар тонна дlахоачадо а, массе тайпарча боахамашкара пачхьалкхенга 144 эзар тонн, цу дахьъе плана совгlа 33 эзар тонн хлат доаха лаьрlад. Иштта доккхий декхараш тlаийцад гахараш, шекара совхла, хортолаш, балсадааараш, сом, комсаш, кхыйола продукташ ялеш кийчбен.

1972 шера социалистически декхараш тlа а кийча, СССР хьаль 50 шу дизара дерригача халкъо еча кийчоина юкъе хьинаре дакъа лоацаш ба гlулакхаш дара сферан коммунальни боахамаш боллой, халкъа образование, упазlено лоаьара, культура учрежденой коллективаш.

Ях лелаврашта хьалха латт иштта А. Шерипова цlерагlча Грозненски мехкадьтта чакхдоахача завода, Производственни энергетически контора, Грозненски ремонтно-механически завода, «Чечингоальстрой» треста хьищабетонни конструкцей завода, № 2 йолча гlишлой материалий комбината, автокомбината, Мальсаран лесхоза, дукха комбината, дуккхача кхыча коллективаш. Цу ерригача предприятий организацей къахьегамхоша сийлахьча кхочашъду шоан тlанйна декхараш, ханал хьалха кхочашъе ала хьалхарча квартала производственни программа.

Хьалха латтача коллективашна хьинаре къахьегар бахьан дешаш хьалхарча квартале планал совгlа хьа а даьд, реализаци а яй тоъал дуккхача ацетона фенола, полиэтилена, синтетически дубителашта, болата, гlулакхага йодача хьунa, консерваштa, промышленни продукци дуккхач кхыча тайпашта. Вай мехкадьттахоша каргlдаьлла цlенхаштта хlамаш лаьрlа доагlа Грозненски химически комбината кхаь тайпана — ацетона, фенола, изопропилбензола пачхьалкхен дикала Знак ялара.

1971 шера цу ханаца кийсача промышленни продукцеца реализаци ара боарам республика бlарча хьанйцача укх шера 3,2 процент лакхбеннаб.

Карагlдийнача цу дерригача хlамаша тешал ду массa творчески инициатива къахьегама хьанар айденна хилара, дерригача халкъа юкъарча цlейна баха боагlача тайпара накъвбахар. Дукха лелаю кхь тlа-тlа дуккагlа низ юкъеухаш масе оагlоралъяш хилара. Итташ а бlаьш а масалаш доаладе йиш а юбилейна хьалхара сийлахь производственни вахта йоаза дlахьош болча промышленноста, транспорта, гlишлоний, юрта боахама болхлоша бокъонце доккхача хьинарца къахьегаш хиларах. Масала боккха толам бъмкхаб Грозненски бурувтохара балхий управленерча, опыт йолаш йола мехкадьтта лоахар буровой начальник коммунист нов. П. А. Тараканов комсомолец нов. С. И. Кузнецов керте латтача бурувдеттарий бригада: цу бригаде бурутеха кхьахача № 115 йолча скважина буровой чура низ бола мехкадьтта кlеж тахар 28 марта. Цунца хьайийллар город Грозненa юкъера мехкадьттa доала керда моттиг, хlавта из боккхача лоархlаме да вай республикина, цуа мехкадьтта доаха промышленность дегlайоалара перспективна.

Марте къахьегама овсарла лаьна йолаш болх бахь, бурувтохаш скважинаш яхара темпаш дикка лакхъьяй Старопромысловски бурувтохара балхий управлени цlи хеза бурувтохара мастераш нн. Т. В. Крамаров, В. И. Казенов, Т. Г. Грень, Л. Д. Олейников керте болча хьалха латтача бригадаша.

ССР Союз хьаль 50 шу дизара баха боагlача тайпара накъвбахар дукха лелаеча хьье хьалха латтаний мутlаранна ба мехкадьттех газ доахача «Ставропольнефть» управленерча мехкадьтта доаха мастер нов. В. Огонян керте латтача зоеной мехкадьттахой, Грозненски химически комбината аппаратчик нов. В. С. Пащенко, В. И. Ленина цlерагlча Грозненски мехкадьтта чакхдоахача заводерa начальникаш нн. Ю. Арсенов, Л. Ахмадов. Ю. Новиков, А. Исаков керте латтача установкий мехкадьтта чакхдоахархой, Грозненски ремонтно - механически завода токарь нов. В. Ф. Рябцев слесарь нов. Ф. К. Толкачев, «Красный молот» завода токарь нов. С. Ахмалтханов, № 3 йолча ТЭЦ-а турбинах йола слесарь нов. Ю. А. Вострянов, «Грозэнерго» управление № 3 йолча ТЭЦ-а электрослесарь - лойбенист нов. Ф. В. Еллин, Грозненски дипора тепловозий машинисташ нн. Н. Н. Щукин, В. Н. Селедков, В. И. Левель, Гудермески депора нн. М. С. Барсунов, В. Я. Алексеев.

Хьалхарча кварталe гlишлош хьалъеча белгалъюлар Социалистически Къахьегама Турпало Хадисов Шамсуде кулгалду гlишлой управлене СМУ-4 комплексни бригада а хlабта иштта Нохч - Гlалгlай АССР заслуженни гlишлошъер профсоюзий XV съезда делегат нов. А.-Б. И. Цечоев керте латта гlишлошъера республиканска управлене СМУ-1 монтажникий бригада а.

Юрта боахама къахьегамхошта юкъе хьалхарча квартала эггара дикагlа толамаш дахкад Сунженски района Кирова цlерагlча колхоза цlа хезача доярка нов. М. А. Рыбалос, цу районерча Шlеча Эскара цlерагlча колхоза доярке Илиматова Паьтlамата, хоа тlара оалхазараш лелаеча Ермоловски совхоза птичнице нов. В. Шаипова, дуккхача кхычар. Къахьегаме тlеххьа толамаш а доахаш СССР юбилейна накъвболх жаlуй Шелковской районерча «Шелковский» совхозе Социалистически Къахьегама Турпал нов. Н. Эсмухамбетов, Моздокски цlерагlча колхоза нов. А. Амангельдиев, «Коммунар» колхозера нов. Еналиев, кхыбараш.

ССР Союз хьаль 50 шу дизара тар на дy дикагlа накъвбахара кийчо е а гlерташ, цlакха на аlденнача тайпара хьинар айденна цахьог укх дешошка республика халкъа боахама дерригача доаьхой болхлоша.

Карагlдьннарий ба боагlача тайпара мил а бем, аьлар дlахо нов. Апряткина вай керттера уйла, парте доанта хьехача тайпара, тlеерзае еза къоастанна дизача проблемашка бахка тlа народ дувлийтарaштeн. Хlаьта кхочашбоацараш вай кlезига а дац.

Эггара хьалха, вай вlаштlехьдахкхаден ерригача предприятешан организацешен тешшаме, ритмично болх бахга, производственни планаш дерригача хьокхамашта бетта - бетта кхочашъелга. Аьлча кхочам ба, пятилетка шоллагlча шера хьалхарча квартала планах продукци хьаяраш дуккха реализаци ярах 32 предприяти ца лоарxlаьь хилар. Хlавта цар бехкагlа мехкага дlаккхавчанд 6,137 эзар сома мааха тайп-тайпара промышленни продукци.

Махка дошха декхар тlадисад республика мехкадьттахошта. Хьалхарча квартала план мехкадьтта дахкха 98,4 процент мара кхочашъяьай «Грознефть» объединене. Кхаь бетта планаш кийсача объединене мехкадьттахоша дlа на аьуу дисад 100 эзар тонн хlанз дисадаш хьиня мехкадьтта, цу дахъе март бетта 30 эзар тонн совгlа.

Бурувдетта предприятеш тlехьайсар гаьна хадар областной партийна организаце чlоагlа сагота гlулакх да.

Мехкадьттахой керттера декхар — тlехьабиса хилар сихагlа дlадаккхар, ерригe резерваш тlагlертта оарцагlъяхар, бурувтохаре, хьаьстта а тохкамбеш из тохара объемаш темпаш хlара дойца лакхьар, хьалхагlа мехкадьтта доахаш химначa моттигашкара дуккагlа мехкадьтта дахара ерригача торойех пайда эцар.

1972 шерачa декхарашка хьежа республике дуккагlа хьаеш йолча промышленни продукцех 95 процент къахьегама овсарле лакхъяра чотах хила езаш я. Халахете а, из лоархlаме декхар кхочашделга цlенхаштта гlулакх лаьрхlадац дуккхача производственни коллективаша. Ер шу хьалоадаленча дена дlабахача кхаь бетта 36 предприяти лоархlаьяц къахьегама овсарле лакхъяра задание, цу дахъе «Старогрознефть», «Октябрьнефть», «Малгобекнефть», «Сунжанефть» мехкадьттех газ доаха управленеш, Вознесенски газ чакхйоаха завод, Н. Анисимова цlерагlйола мехкадьтта чакхдоаха Новогрозненски завод, «Красный молот» завод, Назрановски трикотажни фабрика, Ассински консервни завод, кондитерски фабрика, кхыраш.

Дуккхача промышленни предприятеша оттаьча ассортиментага хьежжа кхочашъяц плаш, шоашта оттадаь экономически хьокхамаш lалашдац. Геттара кlезига лакхъю изделей, къаьстта а халкъо леладеча товарий дикал. Гlулакх хlанз а вона хьал тlа да калиталеи гlирсаш хьалдар [illegible] обаре. Гlишлой [illegible] таллий [illegible] фонтан[illegible] [illegible]харча квартала кхочашъяьа.

Лоархlамех чоалханен [illegible] кlезига [illegible] республика [illegible] боахамех къахьегамхоша кхоастае[illegible]. Царех [illegible] яр [illegible]гlа декхара [illegible], хьалхаро а, [illegible] мутlарал дахза дахац, хlанз укх сахьата из проблема вайцига мела къоастаеш хилара, цу гlулакхa тоъал йолча резервех тоееш йойла кlезига ядаш хилара. Цуй совгlа, Надтеречни, Наьсареи, Шелан, иштта кхыча районий пхьейолча колхозашкен совхозашкен хлатан дlалун эьттеха кlезигде бьаьнаб. Укх тlеххьарча хана дуккхача колхозашка, совхозашка, бlаргачача районашка бокъе йоацаш кlезигъе ялатийна даьрхlа дlахоаш хьажкlаш, хlаьта цу гlулакхе иттиге дерригe чудаьлаш дола хлат алсамдоаккхига.

Цу цхьан хана парте торнамашка, райкомаша, горойисполкомаша, юртбоахама органаша хьалхайта мегаргъяш шекара совхла, гахараш, балсадааараш, сом, кхыйола культураш дахара кийчъераш оц лаьа, цу гlулакхa тlаийцa социалистически декхараш а кхочашдергдолаш.

Доккхий декхараш кхочашдеш дергдаш хьайбай боахаме. Укх шера пачхьалкхенга 1971 шерарчул дуккагlа доахе дулх — 8,2 процент, шура — 6 процент хlана ен муха, фуаш — 7,8-процент. Из теркал 'э деш, ер шу хьадоладелча дена вай lалашде дезаш дар хьайбай продукцех боагlача тайпара дуккагlа йоахнаеш кийчъелен. Цхьабагь вlаштlехьдаьннадац. Кхидa бессе, 1972 шера 3 бетта дlадахача шера цу ханаца хийсдича 18 процент кlезигденад доаккхош доле дулх, шура — 6 процент, фуаш — 18 процент. Цу хьал тlа да ухь кийчдега а. Сешхарчуа хьаьстта кlезигдаьд дулх доахарха Грозненски, Гудермески, Шелковски, Сунженски районий, фуаш — Сунженски, Грозненски районий боахамаша. Дукха кулгалхой цу гlулакха хеттама хьадаш ахтие кийседенад хьиhе бекхабоала безам болаш ба. Волгалаь йlьхьенна, чlоагlа этта шелал цхьадолча дахкъе lатхьай хьайбийн ков тlарча овлхадерийн продуктивноста. Цхьаьбахьда, вайна ховш кlезига моттигаш ма цу хьалашка хьайбаш леладерашa партийна организацей кулгалла шоай декхараш толаме кхочашдаь. Масала, Шелковской районе колхозаша 1971 шерачa кийсдача 1,3-зза дуккагlа даьккхад дулх, шура — 1,2-зза. Хьалхарча квартале дулх эцара халкъа боахама план 135 процент кхочашъяьй цу районо, шура эцара — 140 процент, фуаш эцара — 170 процент. Дейче, хьайбаш боахам дегlабоахаш белгалдоахараш хеттама хьалаш а доацаш, наь ба, поьшта тlадиллача гlулакхара цар вокъ ба.

Укх шера хlара гектара тlа дакха хьунхьам кхебелга вlаштlехьдаккхар, ерригa культураш кийчъяра плаш кхочашъяь ца lеш, планал совгlа мехка дуккагlа хьалтанцарен хьайбашкарен йоаха продукци дlара — иштта ду колхозийн совхозийн кулгалхошен специалисташен, юьташкарча ерригача къахьегамхоша шоай массе оагlорахьара беррига бола тlабербабе безаш дола керттера декхар.

Докладчико белгалдаьккхар, СССР хьаль 50 шу дузаш кийчо яра чакхъяха оттаьча мероприятешка идеологе дешашта чlоагlа уйла тlайохийташ хилар. Из иштта хила доагlаш а да. Хlанзалча советски нах, кагирхой коммунистически уйланца, пролетарски интернационализман сийлахь йоккхача социалистически Даьхенни — ССР Союза боарам боацаш чlоагlа мутlахье хиларах уйлаша хьалкхебар, из тоаклара йоакхо яр — общественни сахьтам хьахилара лоархlаме евгlуа, цудухьа эггара хьалхара моттиг дуна ала еза хьатlайоагlача юбилейна кийчо еча хана.

Эггара хьалха партийни комитеташа, юкъьанцарча партийни организацеша, «Знание» ахача общества активисташа, культура учрежденей, кепайоазон, телевидение, радио болхлоша, пропагандисташа, политинформаторша шоагlа боаркъабе безаргба ССР Союз хьаль 50 шу дизара кийчо ярах лаьца КПСС ЦК-ас баь соцам дlабовзийтара беш бола болх. Из беррига болх къахьегамхошта интернационални кхетам дукхагlа балара йоакхо еш, коммунистически идеалашта хьинаре тlа пропаганда ара, КПСС XXIV съезда решенеш кlеслагlча пятилетка йоккхий планаш толаме кхочашъяр дуйна лоаттабеча кlоасаме са ца кходен къахьегамехь, вай мехка режаранха долча халкъий сийлахь - доккхача цlейна баха боагlача тайпара накъвбаха къахьегамхой оарцагlбахара ноккъостал деш хила беза.

КПСС обкомо кийчъяьча мероприятешка хьежжа историе, метта, литература lилма - тохкама институто, пачхьалкхен университета а мехкадьтта института а общественни lилмай кафедраша идеологически lилмаш болхлоша дакъа а лоацаш СССР хьаль 50 шу дизара хетаь lилма - практически конференци е еза. Советски общество дегlаьхадоа хьортерча этапех лаьца кинолетописа документех пайда а эцаш республикански районашка лекцеш ецаьта могадаьд «Знание» ахача Нохч-Гlалгlай общества. СССР халкъий доттагlала ленински идеяш кхоачашхлара, экономика, культура, lилма дегlаккхалача республика шойла ноккъостал деш хилар хетаь дlа-юха ухаш кхьинни фотон выставкаш вlаштlехьдаь еза культура Министерство, областной совпрофо, художникий Союзо писателий Союзо отделенеша.

СССР хьаль 50 шу дизара хетаь республикански [illegible] фестиваль чакхъяккха [illegible] кинофикаце Управлени [illegible] конторас. Культура Министерство [illegible] творческий союзаш [illegible] чакхйоахаргья [illegible]тически [illegible] искусство [illegible] республикански фестиваль. СССР [illegible] доттагlалах [illegible] йола конкурс, «СССР — [illegible] Даьхе» яхаш теша а йолаш [illegible]изобразительни искусства выставка, кхыйола мероприятеш.

Ерригa партийни [illegible] декхарийла а СССР 50 шу дизара дуккадлоне хьадда организационно - пропагандистски мероприятеш кийчъеш чакхьеш. «СССР хьаль 50 шу» яха общественно-политически чтенеш елга могаду кхоьн метта. ЦК соцам дlабовзийтара тlадерзаде деза лекторий, политинформаторий, агитаторий низаш.

Пропагандистски балхах дикха дакъа кхоач кепайоазонга, телевиденега, радиога. Дуккхача къамех латтача шерарча авторски активах ког гlортола я еш. Массе оагlорахьа дукхаза даргдац еррига советски республикий вахар, цар вежаралла цхьаьна леладу гlулакхаш.

Советски Союза сийлахьча юбилейна эггара дикагlа совгlат хургда 1972 шера пачхьалкхен планаш социалистически декхараш кхочашдарах, хlаьта из вай кхьмоттиге декхар а да.

Доклад чакхйоалаш, нов. Апряткина аьлар: Советски Социалистически Республикаш Союз хьаль 50 шу дизар — из дуккхача къамех латтача вай халкъа сийлахь - доккха цlей да. Хlаьта советски нахьа дика оамал а хиннa дlаьттад цlейш, гlорьньна событеш, деноа башха - дика хlамаш карагlдувларца, доккхий производствени толамаш дахара. Даьхенна хьалъстама совгlаташ дерца белгалдоахилга. Шеко яц, вай республикерча производствени коллективаша, промышленноста, транспорта, гlишлошъяра, халкъа боахама кхыча дозкъой, колхозийн совхозийн беррига къахьегамхоша из сийлахь традици хlана а хьалхадерзхилара, гапелхоачаш латтача язча юбилейна уж белгала баха боагlача тайпара, дика. Даьхенна хьалхашнара шоай декхар кхочаш а даь цунна накъагlоргхилара.

* * *

Пленума дом повестка хьалхара дом дувнаш пренешка къамзьа дир яхе сего. Цар массене а къобаьлйир доклад дийнар СССР хьаль 50 шу дизара накъадолхаш доахача къахьегама толамех, керта болия предложенеш тийлар «СССР хьаль 50 шу дизара кийчо ярах» бола КПСС ЦК соцам кхочашъбара республика беррига къахьегамхой оарцагlбахара, критика йир цу сийлен событена кийчо еча хана нийслуча кхочашбоацараш.

Дошлу КПСС Старопромысловски райкома хьалхарча секретар В. М. Шамардин.

— СССР хьаль 50 шу дизар гаргагlортаро, — аьлар цо, — хlара советски сага хьинар, инициатива айъий, халкъа юкъарча гlулакха шийгар доагlар юкъедахьа гlерт из. Нов. Шамардина доьшихьаш дувц КПСС ЦК соцам кхочашъбара районе мах дар. Парте районий комитето кийч а кь шийн заседание чlоагlийр СССР хьаль 50 шу дизара накъадолхача хана чакхъяха еза мероприятеш. Района коммунисташ хlанз шоай керттера декхар лерхl СССР хьаль 50 шу дизарах бола КПСС ЦК соцам нахе дlабовзийтар.

Из теоретически политически документ боккха лоархlам болаш да районе беш бола идейно-кхетама болх тоабара, кlоалагlча пятилетка планаш, съездо кьайхаша оттадаь экономически, социальни, идейно-кхетама декхараш кхочашдара къахьегамхой оарцагlбахара.

Агитаторша, политинформаторша къаьнта масалаш а кхуллеш довзийт районе а республике а хиннa хувнамаш.

СССР хьаль 50 шу дизара кийчо ера КПСС райкома бюро чlоагlъьеча мероприятешка къаьстта теркам тlабахийтаб къахьегамхошта интернационални кхетам баlара. Из болх дикха вlаштlехьбьеккхаб «Электроприбор» завода партийна организаце. Массеха шу да завода комсомольцашен катирхошен шоаш шефство лелаеча № 33 йолча школаш цхьана Гудермесски района Кошкельды кхача юртарча дешархошен комсомольцашен айкха бувзамаш леладу.

Цар доккха ноккъостал дар юртарча школа маштерскеш кийчъеча, лаккхеча классашкарча дешархошта профессионални ориентаци ара массехказа дlа-юха яха хинний делегацеш.

Партийни организаце дуккха болх бу дерригa къамаш шоайла сий деш хургдолаш коллективе кхетам балара.

Районе бахача къахьегамхошта интернационални кхетам балара дукха хlама карагlдувл «Знание» районий обществано. Интернационализма дешаша йоккха моттиг дlалоац политически просвещене а. Из болх бу клубаша, библиотекаша.

Дlахо нов. Шамардина дийцар производствени дешаш къестадеча кийслуча кхочашбоацарех. Парте районий комитета къаьстта йоакхо е езаш ба газ чакхйоаха завод «Старогрознефть» НГДУ промысловы майдаш кийчъеча «Кавказгазпромстрой» объединене чубоагlача гlишлой организацей болх.

Геттара а вела лел газ чакхйоаха завод хьалъелта. Гlишлошъераша тоьнаш бац шагlа, гlуш, хlаьта уж ца хила хьае йиш ма lалашмате чlоагlа эшаш йола бетон.

Укх шера эттача чоалханеча хьалашка, — аьлар оратора, — парте районий комитето шай керттера декхар лерхl уж хайнаш дизара къахьегамхой коллекти[illegible] оарцагlаьнна [illegible] тlабоз[illegible] [illegible] организацей [illegible]. КПСС ЦК укх тlеххьарча [illegible] тlехьайцача [illegible] доагlар хьа[illegible] хкет йоанаш кхочашъе [illegible] галхьара.

Шай [illegible] чакхйоалаш нов. Шамардина пленума [illegible] парашта [illegible] белар СССР хьаль 50 шу дизара сийна тlаийца декхараш района къахьегамхоша толаме кхочашдергхилара.

Района къахьегамхошта чlоагlа раьза дийна тlаийцай «СССР хьаль 50 шу дизара кийчо ярах» бола КПСС ЦК соцам, аьлар КПСС Сунженски райкома хьалхарча секретара А. А. Абдулаева.

Цу доккхача цlейна белгалдаккхаш къаьстта теркам тlабахийтаб къахьегамхошта юкъе бу партийно-политически болх тоабара.

Цу соцамо пропаганда ега тедара хетаь яр парте районно дегlаьнцарча партийни организацей секретараша, пропагандисташа, лектораша чакхьяккха семинари.

КПСС ЦК соцам наха йоахкагlа дlабовзийтара боккха лоархlам болаш я цlагlара лекторий. Хlаьта уж 230 я тха районе.

Парте районий комитето кийчъяьча мероприятеш боккха моттиг дlалоац района кулгалду болхлой нахаха уж бахача моттиге вlаштlехьдахара. Из бола оттаьча планагlа бу. Цlенааьттa йоахко ю къахьегамхошта интернационални кхетам балара, доттагlал чlоагlдара. Ерригача клубашка, культура цlенoшка, библиотекашка кийчдаьд «СССР халкъий доттагlал» ахача тlемах дола стендаш. Цар боазийт советски наха цхьагла хььебена турпала ниьт. «Интернационални кхетам балара дешашта» хетаь хинна дешарай конференцеш чакхйоах.

Дlахьача замах юкъдохача вlаьрача гlулакхашта лара кхоссам лоаттабера, кердадар хьалхадара бега бахка тайп-тайпарча формаш методеш кхетамна кийда эс юкъьанцарча партийни комсомольски организацеша, юртий Советашта. Царех цхьа форма я гражданий сходаш чакхъяхар, хита чlоагlагlа критика ю дlахьача замах юкъдисе ю гlулакхаш леладераште.

СССР хьаль 50 шу дизара накъадолхаш, районна партийни организаце белгалъяь колхозий экономика айдара, гlишлоншъяра, кеташ тоадара, къахьегамхой вахар тоадара тlаерзаь йола мероприятеш. Кlоалагlча пятилетка шоллагlа шу ши, яханчан совгlа кlезагагlа боахаш пайда беш чеккдаккха лаьрхlад колхозашка.

Шоаш белгалаь планаш кхочашъяра низ ма кхобеш къахьегамхоша. Бокъьенна тоеш хьаний ерригa юртбоахама техника, тlеккхочашъьй ашлакхо диллара кхои.

Юкъьанцарча партийни организацей, колхозий правленей хьалдена района тхьамна лелаберна вlаштlехьбьийлаб партийшкен боахамех, хlаьта шоаш дикача рессадаш lалаш а баьб. Механизаторашшен сменагlа болх бу, хlана дlахоаш летт бlаьстен юкъе ю культураш.

Организационни партийно-политически болх эггара дикагlа бол Орджоникидзе цlерагlча колхозе (председатель нов. Ахмадов, парторганизаце секретарь нов. Мурадов), Ленина цlерагlча колхозе (председатель нов. Улубаев, парторганизаце секретарь нов. Тимишев). Цу боахамаша дукха тlеххкочашъьйй укх шера хьалхарча квартала планаш социалистически декхараш.

СССР хьаль 50 шу дизар, — аьлар нов. Абдулаева, — дукха къамаш лахача вай Даьхен сийлахь-доккха интернационални цlей да. Цунна накъадолхаш оаха дlахо а тоаберга наха юкъе бу партийно - политически организаторски болх, дикагlа пайда эцарга кlоалагlа пятилетка планаш ханал хьалха кхочашъяра йолча ерригача торонех.

— СССР хьаль 50 шу дизара кийчо ярах» болча КПСС ЦК соцам тlа марксистско - ленински кавнъина нах баьб вай Даьхен вежараша долча халкъашта сийлахь-доккха карагlдьнарий, — аьлар къахьегамхой депутатий Сунженски районий Совета исполкома председатель С. Г. Котиева. Из дег чура къобалбаь тlайкаб района къахьегамхоша.

Из соцам арабоаллане а парте районий комитетох къахьегамхой депутатий райсовета исполкома белгалйир ца кхочашбара тlаерзаь мероприятеш. Къаьстта теркам тlабахийтар къахьегамхошта социалистически интернационализма уйланца кхетам балара, бахача наха культурни гlулакх дикагlа тоадара, бета, новош дикагlа къестадара, юрташ тоадара.

Районе шерра болх йоаржабаьб из лоархlаме документ дlадовзийтара. Вlашагlъелла районий юбилейни комиссии. Производственни коллективашка, нах бахача моттигашка лекцеш еш, докладеш беседаш ю СССР дерригдукхен исторически лоархlамах, ленински къамаш политика принципех. Эргашкка товергья гойтара агитаци. Клубашка культура цlенoшка кийчъергья керда концертни программаш, тематически сийреш.

— Къахьегамхой терро дах тlаерзаю, — аьлар нов. Котиева, — СССР хьаль 50 шу дизара накъадолхаш шерра социалистически ях йоаржаяра.

Республика къахьегама коллективашта дlадоладаь дика гlулакх хьал а лаьца района ерригача промышленни предприятеша, гlишлоншъеча организацеша, колхозаша юбилеи сийна керда социалистически декхараш тlаийцад. Цар дош деннад кlоалагlча шера планаш ханал хьалха кхочашъе, планал совгlа дукха продукци ялха. Дуккхача предприятеша ханал хьалха кхочашъяьй укх шера хьалхарча квартала планаш социалистиче[illegible] [illegible] лелаю [illegible] мехкадьтта[illegible]. Ассински консервни заводий [illegible] заводий [illegible]. Шlеча Эскара Кирова [illegible] колхозашка.

[illegible] хьанна, — аьлар нов. Котиева, — [illegible] кlезига [illegible]. Уж цlенаь дlадахара, боахамга кулгалдой, партийни советски актива бехктохкам лакхбаь еррига уйла тlаккхийтай оаха.

Трибуне тlа ва Шелан района юртбоахама управление керттера агроном В. В. Джанаралиева.

— Района боахамашка шерра [illegible] СССР хьаль 50 шу дизара сийна, — аьлар цо. Лаьттенарех хьайбашкарех йоккха продукци алсамъяккхара, из пачхьалкхенга дуккагlа йолаьа денна кхоадамболлеш дола гlулакхаш вайгайнаь.

Сона гуройхьа тешеме лерд валай юртбоахама культураш хьуъчьяра. Бlаьсти хлат дlадувргдеш лаьттеш зеба аьхар. Лаьтта далаьча хана а бlаьсти культивакиш дlа вена а 25 эзар тонн ваьж 1270 тонн минеральни удобренеш тайсай. Укх бlаьсти 14 эзар гектара тlа культураш дlае ваш я районна колхозашка совхозашка, царех 7 эзар гектара тlа дlакхайгахьа хьажкlаш.

Бlаьстан хlанкара балхаш лелаеча чаккдахара дика кийчо бир района ремонтникаша. Ерригe техника бокъонна тоеяй, хlаьта хlанз эшарга хьажжа болх байта а йолайолийт из. Вlашагlъеллий хьажкlаш лелаю 29 звено, шекара совхла кхеергйола 87 звено. Цара кулгlадаш ба опыт йола шекара совхлаш хьажкlаши лелераш.

Дlахо нов. Джанаралиева дийцар районе хьажкlаш лелараха.

— Хьалхагlа тха районе хьажкlаш дикa хьуйкъайора, — аьлар цо. Цхьаболча хьажкlаш лелераша Еррigроссийски ялье хьалхара моттигаш яьлар. Республикий арахье а дика боаш бир гlорбельна хьажкlаш лелераш Зерниев Абаса-Салих, Сайдов Ваудин, Абдулаев Саламу, Джанаров Тата. Царех хlаране гектара тlара 60—70 центнер хьажкlаш хьуьйр.

Цхьабаьгда укх тlеххьарча шерашка дуккхача колхозаший совхозашкий тоеса йитар хьажкlаш, тахайора уж лелаяра агротехника, кlезигдир уж дlахо лаьттам. Из бакъаш дешаш лохбейр цу лоархlамеча культура хьуъвъяьа.

Хьажкlаш лелараш сий юхаметтаддара дукха болх баьб районе. Парте райкома бюро чlоагlбаьб звеньевойш. Царна тlачlоагlдаьд дикагlдола лаьтта, техника, царга дlаденнад технологически карташ, хоржаб звенoй членаш. Хlара боахама тlачlоагlбаьб парте райкома бюрой райсовета исполкома членаш. Хьажкlаш чуйна алсамма боахамашта ноккъостал деш хургба уж.

Дlахо нов. Джанаралиева дувц района хьажкlаш лелерашта царех укх тlеххьарча шерашка района а республика а боахачаш lалашдаш «ВИР-63» ахача хьажкlан кхувна хьажкlий гибридаш, районе тоьаш ца минеральни удобренеш, лаьтта вайа трактораш.

Къамаьл чакхдоалаш из КПСС обкома кхетача тешаш Шелан района къахьегамхоша СССР хьаль 50 шу дизара сийна тlаийцa социалистически декхараш дика кхочашдергхилара ва дизар дергхилара.

Республика писателий творческий плаш, «СССР хьаль 50 шу дизара кийчо ярах» бола КПСС ЦК соцамца дувзаделла вара догlаттаренгх уйланех, дийцар Нохч-Гlалгlайчен писателий Союза правлене председатель Р. С. Ахматов.

— Тема хана да, — аьлар цо, — «СССР хьаль 50 шу дизара кийчо ярах» бола КПСС ЦК соцамо дог ура ца оттадеш цо кlоаргга уйла а айттеш советски сиг шури ва ааьча. Цо сотаме къаьсте халкъеш республикаш, цар халкъаш мел чlоагlа дегlаьдаьна.

Нохч-Гlалгlайчен писателаша дег чура къобалбаь тlайкаб из соцам, хlаьта республика беррига къахьегамхошца цхьана писатела а хьинаре къахьегарда из кхочашбара.

Цудухьа писателий Союза правлене шай керттера декхар лерхl вай заман сага къахьегама сийла гlулакхаш хьахочаш йола произведенеш кьеххолара дийш ноккъостал лоа.

Писателий Союза правлене гlаьр ба сипъедийхад писателаш пятилетка лоархlамеча объекташта тхийталга. Писателаша вlашагlбеттабургба юкъешен горадашен бахеча нахца.

Вай писателашта хlаьнна а дукха хlама нeцаргlаьнад: производства новатороа, мехкадьттахой къахьегамхой, вай интеллигенцей дола цаш дувнаш, очеркаш, стихаш кепатт газеташ тlа, дешаш радиол тlа, ов радион телевидений гlарла.

Бахьйа дlадо йолча ханa ба кхы а дукхагlа хоалдиергlен болх ба. Май бетта Поэтический [illegible] нохч-гlалгlай литература денаш долча гlортъя вай писатели группа, хlаьта сентябрь бетта вайшта боагlарба [illegible] писателаш.

Вежарашха йолча республика литератораша вlашагlбеттабалара йlаьхий ю вай литература, а къаьстта хьахьоях ленински къамаш политика. Советски Социалистически Республикаш Союза котаяа.

Юбилейни шера кхочашъе дегlа декхарий лоархlам а майла а кlоаргагlа кхетадара хьажжа дикагlа хургья вай аьвае туонgахь оаха хьиналлагlйола произведенеш.

Эггар дуккагlа тема дагадоаьар да [illegible], парте баркал ардала [illegible].

* * *

Хьалхача дешак даьша буххера къамаьл дир КПСС обкома хьалхарча секретара нов. С. С. Апряткина.

Дийшача дешан массехьа йолча [illegible] шерра соцам тlаийцар [illegible].

«СЕРДАЛО»
8-гlа оагl. 15 апрель, 1972 шу.

СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА СОЮЗА СОВЕТЕН КЪАМИЙ СОВЕТЕН КХЫЧА МЕХКАШЦАРЧА ГӀУЛАКХИЙ КОМИССЕЙ ЦХЬАНА ЯЬ ЗАСЕДАНИ

13 апреле Москохь Кремлера дворце хилар СССР Лакхехьарча Совета Союза Советан Къамийн Советен кхача мехкашцарча гӀулакхий комиссей цхьана яь заседани.

Комиссей членаш болабора комиссей хьалхе бара СССР Лакхехьарча Совета Президиумо хьажуддена 1970 шера 12 августа кулгаш яздына Советски Социалистически Республикий Союзан Германе Федеративни Республикин юкъера договор дуьйцу.

Союза Совета кхача мехкашцарча гӀулакхий комиссе председатель, КПСС ЦК Политбюро член, КПСС ЦК секретарь М. А. Суслова къамел де дош ду СССР кхача мехкашцарча гӀулакхий министра А. А. Громыкоа. Советски правительствон цӀерагӀа цо къамел дир.

СССР-ан ФРГ-анен юкъерча договоро мерттера чулоцуш латт, аьлар А. А. Громыкос, советско-малхбалеингерманийски отношенеш кхиорца хьашара, уьш массе а оагӀорахьа дегӀайоалара хьалхе долорца политически лард цо хьаьш хилараь. СССР-ан ФРГ-анен юкъера отношенеш кхиорах лаьтта, кхоьшаш лаьгӀа, машаро кхерамзален хилийта гӀертача къача европейски халкъий а вахара лоархӀамерча хьаьштаца малшара хургдар из. Цуй бахьан долаш доь договора кулгаш хилар дуьнен тӀа массанахьа а ди эшашаьй денар.

Договора кулгаш яздар Советски Союза атта гӀулакх доцар. Цу гӀулакха беррагӀча лоархӀама, цо мейла даьхча нордачуй мах бара найлане хургда дӀадахача хьеннача а вай нехе дукъа гитлеровски Германе агрессия хьоарах СССР-ан ФРГ-анен юкъера отношенеш мел хьаьца тӀтоара тӀом хилачул тӀехьагӀа уш мишта хьахенниера дагадехача а.

Хове ма дий, аьлар дӀаьо А. А. Громыкос, ФРГ-ана доал деча гӀозарий политика из пачхахьалкхан хьахеннача хана диш европейски кхерамалой чӀоагӀаде йохьара гӀоерзаь, дуьнен шоллагӀча тӀема итогашта ревизи е лерхӀаш йилара. Цу политикас каддалла соьяадора Европера хьал, халча оттадора континенте машара кхерамален чӀоагӀьара европейски халкъанна деш дола гӀулакхаш. 1937 шера хиннача доаллонлин германски рейх йохкахьахнийтара шин лаьмча ФРГ-ана доал деча цу гӀозарий политикана хьадда дукъал оттаьза а дукъалара гӀулакхаш дакха е диса йиш яцар машара тӀоьра мел лоаттерий, бе гор а далда фашистски агрессорашта дукъал тӀом мел барий оагӀонгахьара. Кхетадеш ма дий, цу тайпара гӀулакхаш де гӀорта ре Советски Союзан ФРГ-анен юкъера отношенеш дегӀайоагӀьага соцакар а Малхбеале санна, Малхбузахьа а ФРГ-ах бола тешам беш а йоагӀеш бояр а.

Из ер тешам болца, хьалхахьа а бохза хьаьха политика. Европа безам хилалар ший хаал ревизи еоагӀа дагалаттарий, цо хӀанз а хьаькъна тулаладерий, историческа дегӀахара наькъо дукха за хьалха дехз дӀадоадача а халкъана тӀа ца яйиача а кхетамашта карайерий халкъашна йиза. Реваншистски уйлаш йолча гӀоарашаш хухьале эшшаль а кхояхан мелбара шийна никъ бахьакар. Из процесс йолалар ФРГ йоацаш а хе дукъал йоалашехьа а. Цу лаькъана ФРГ-а хьача Московски договор тӀехьа дах, массеих цу дийлаа де дахаш хиина хӀама дар. Нагахьа санна ФРГ-а политикана хайнза доргаоаца реализма лакъа хиннаадаре.

Советски Союзо, белгалдаьккхар А. А. Громыкос, хьалхагӀа Федеративни Республикекара отношенеш лертӀанка а тоза а ше йыйфа баьге дуьнгхва а дӀахайта хилар. Фу нийсьа дехнийнар тӀакхча бортбара? Нийсьа дар хӀанзаре Европе долаш дар ФРГ-а политика, цуна Европа гӀулакхаш, къастаеча низаца хӀоаца дар тутаен хилар, хӀаьта дукъал цу долаш дарах хьатулаш а Советски Союзе ФРГ-а шоайла вӀашин машаре хьарой машара хьоштаита вӀашин гӀулакхаш лолалора бола лард.

ФРГ политикаш юкъе хьаьна хиннача ма доаллайтар договора хьаькъекъа переговорий ечча хана а, бакъхьа юкъера а реваниш мотъазар. ХӀанзарча хьадеша оагӀоней хьаьттий цаь мерра йоаца балане а договор. Цо хьакъхча хьал а ХӀааьча хаил а переговораш оп позиция хьашина цар мозараде.

Договор отталаьй пачхахьалкхий йазе цхьатарра бокъонаш хилара принцип тӀа. Бакъьлоачов дукъал а долаш, ала йиш я Федеративни Республикас отталаьча кхача лоархӀамерча договорий йоацачуд цо лертӀагӀа а маьцагӀа а чулоаш из принцип, ала. Из тун де кхыеттех цхьанна а оагӀоно фактически долаш дар тӀа ца элаш ца кутаи хиларца а. Советски Союзага ФРГ чотах кхы тӀа хӀама кхачаш, ший эргӀана ФРГ-ага а кхы тӀа хӀама кхачаш Советски Союза е кхача социалистически мехкий чотах. Ларде лоаш договор доаеча хана хинна а, хӀаьта хьенагӀчо дале а из тӀашаьрах е тӀа на эшарах тийша дойшаш долаш а дола хьал.

Договор дукъал дамаххадаш кхоллагӀча межанта, хӀаьта нуьна юкъе дакъалоацарий доттагӀаштен союзникашта зе деш а дац. Советски Союзен Германе Федеративни Республикан халкъий машаре вӀашин гӀулакххаш деладара деварашна маххара да из, европейски кхерамазле чӀоагӀъера дукьхача хинарча хьатташта пайдане а да.

ДӀахо оратора дика доаххаш дийцар договора хьадаа дола мехаш. Цо белгалдаьккхар договоро юкъе керттердар кхоллагӀча статья тӀа территориальни деша хьакъекъа оагӀонаш тӀайдча декхараш хилар. Цу статья тӀа йоах Советски Союзе Германе Федеративни Республикаси лерхӀ «Европа ерригача пачхахьалкхенаита юкъера доазонаш, церца цхьана Польски Халкъа Республикан малхбузера доазув лоархӀа Одер — Нейсе яха дикн а Германе Федеративни Республикаси Германски Демократически Республикаси юкъера доазув а уж договора кулгаш яздаьча дийнахь долаш мишлара хӀанз а тӀехьа тӀайоагӀача хана а дохаргдоацаш», «цар цхьанне а кхайкаш цхьаккха территориальни претензеш хургйоацаш, нийтта йола претензеш тӀехьа тӀайоагӀача хана хила йиш йоацаш».

Уж принципиальни лоархӀаме хьаьлаш да, бокъалдар аьча доаззонех дола дош тӀема е машаре дош доландаь европейски кхерамален керттера зоечо йолаштӀь. Цу деша хьакъекъа оагӀоний ношин къаьтта а ийсе а хилча мара къемаьл хила йиш яц тешамен вӀашин кхетадерш ларда тӀа ФРГ-ацара отношенеш хьадлахьех.

А. А. Громыкос белгалдаьккхар ФРГ-ацарча гӀулакхий хьакъекъа мал юкъе цо бозлабара лехараш Советски Союзо цу пачхахьалкхенца вӀашин деладеча гӀулакхашта юкъе тешам болийта лоархӀаш тӀайдь хилар. Из деш терхам тӀабахийтаб ФРГ-ас долаш дочча доазонашта тӀа цо кхоадара, европейски долаш дараш тӀаццара, кхача пачхахьалкхенаш гӀулакхашта юкъе ца лелтӀера, цар хьаштаи лерхӀара дехарен, лоацца аьча, европейски машар чӀоагӀбанза барбоацаш хилар тӀаийдад. Советски Союза миссаа а тӀехьалаьттай цу принципашта, тӀехьа тӀайоагӀача хана лаьтта хила дага а я.

Московски договора дукъахе йоацаш лоархӀам хилар латт, аьлча белгалдаьккхар А. А. Громыкос европейски масштабе а договорагӀа доагӀаш дола декхараш тӀаццара вакъаца цар юкъе ца боалабара принцип чӀоагӀьера цо тӀо даш хилар.

Хоин ма дарра, Советски Союза Федеративни Республикан дукъа чӀоагӀа дегӀаделхача чхундридаш пачхахьалкхенех я. СССР-ан ФРГ-ан промышленно-экономически потенциалашка, цар къамий культурий гахалцхка йола геттара йоккхий торонаш оацагӀъахара гӀулакха кхы вӀашагӀехача вай мехий къаьштта кхача европейски пачхахьалкхений а халкъашта бокха пайда беррхилараш шаьвоаллата алац. Из лоархӀаме хьал диза теркалдеш да «Ларца юкъера вӀашин леладу гӀулакхаш», церча экономически отношенеш, хӀаьта нитта Ӏилма-техинически культурини бузаамаш а долаш, тоаден церданъ оагӀонашта лерхӀаш долча Московски договора тӀа.

Переговораш еча хана, белгалдаьккхар А. А. Громыкос, европейски политика дукъха дешаш вӀешин кхетадаь хилар из хьакъекхар къаьстта долча документа тӀа—«ОагӀонашта де лерхӀаш баьча барта тӀа». Цу барта тӀа дуцар да вӀашин йоазз цхьатарра бокъо хилара я дискриминация йоацаш хилара а ларда тӀа Германски Демократически Республиканен юкъера отношенеш дегӀайоаллаярах, ФРГ-а ГДР-а ООН-а юкъейхара гӀо де лерхӀача гӀулакхех, Мюнхенски соглашени йоацаш хиларца дувзадена дола ФРГ-анен ЧССР-ан юкъера дешаш къоастадарах.

Цул тӀехьагӀа А. А. Громыкос СССР Лакхехьарча Совета палатий кхача мехкашцарча гӀулакхий комиссей членашка дӀадоьхийтар договора кулгаш яздаьча дийнахь—1970 шера 12 августа советски оагӀонга кхача малхбузе-германски оагӀоно ший гӀулакхаш ше къоастадара дешай хьакъекъара ший уйлаш юкъа кхача мехкашцарча гӀулакхий министра письмо. Депутаташ хьежар письмон текстага.

Московски договора кулгаш яздаьчул тӀехьа дӀадахача дукъал шерок ах шерок, аьлар А. А. Громыкос, дизза бакъдар 1970 шера август бетта Советски Союзон Германе Федеративни Республикаси дах доацха гӀулакх ший хаьмахьа а нийса а хилар. Цунна кулгаш яздаро хӀанзза а дика вийиш вай Европерча хьала а къаьстта ФРГ-а дукъхача социалистически мехкашца йолча отношенешта а.

Московски договора тӀехьа кулгаш яздар ФРГ-а Польшацара договора а; цу шин пачхахьалкхенца юкъера отношенеш лертӀа яхьран дегӀайоаллаярах шиа лард хьаьна договора.

ДӀадахача шера юхле вӀаьххача хана а чоалхане а переговораш яьчул тӀехьагӀа кийчдо Малхбузен Берлина хьакъекъхьара дош къоастаделга.

ГДР-ан ФРГ-анен юкъе цхьадолча хьаддача, бакъда шоай лоӀамера пачхахьалкхенаш хилар вах тарра дорпа юкъерча лоархӀамерча отношеней хьакъекъа баьт баьб. Цхьадолча дешай хьакъекъхьара переговораш ей я, хӀаьта толамца а ю, масала, транспортни договорах.

ФРГ-анен ЧССР-ан юкъе цар отношеней дешай хьакъекъа дагӀбуоа. Эттара хьакхе хьошаш да гитлеровски Германе агрессе йоаккха лет а хиинна, кхьадача нахе дуьнен шоллагӀа тӀом болабаьлача хьайт а хиина дӀаттача хӀане йоацача мюнхенски соглашени дукъаденча дешаш.

Дуьхаха фактана дуах, белгалдаьккхар А. А. Громыкос, дерригача европейски юкъарча хьала Московски договора тӀа оттадь принципаш мел лоархӀаме а, цуш на юкъе кхьарча доацаш хьаьна доацача Советски Союзан ФРГ-анен меттех кхача европейски пачхахьалкхенашта а мел дуккха хӀама ду. Договора кулгаш яздаьча тӀехьагӀа Европера кхеташ мелбара юкъара тенденции чӀоагӀьенний, европейски юкъара совещани хьадда кийчьара йола хьаш предпосылкаш хьахилай. Московски договора кулгаш яздара хилан доле хузна мем цхьа коньюнктурни доацаш ювзарах бола хаьйтий тешам ломмоу, дӀадахча а хӀанзара ре е еа лу вынарх, Европа халкъашта могарда контингенте чӀоагӀа бола мишар ӀаллаьӀа.

ДӀадахача шера сентябрь бетта Л. И. Брежнев канцлерца Брандтаца Крыме вӀашагӀкхийттача оттадар СССР-ан ФРГ-анен юкъе тайпа тайпарча доакъоных вӀашин лелладу гӀулакхаш тӀехь-тӀехьа шер дергдолаш. Цу лостаме шишна е оагӀоно хадда дола гӀулакхаш ду. Актуальни политически дешай хьакъекъа хан-хийнаьда консультацеш яра практика вӀаштӀехьйоалаш латт, чӀогӀлу парламентски наькъащара пайдане буздаш, СССР-ан ФРГ-анен юкъе дукхалара фецарй никъ биаларй йолча соглашенеца кхатах хьаьда, СССР-ан ФРГ-анен юкъе торговли вӀашин экономически гӀулакхаш деладара хьакъекъа йӀаьхьача хана йола соглашени ярах йола переговораш яь кынаа. Соглашени оттаь ныйнаь бъча бартага хьежжа, Московски договора ратификаци яьчул тӀехьагӀа чӀоагӀьертьи из. Ӏилма-техинически экономически цхьана гӀулакхаш леладара дешай йола смешенни комиссей вӀашагӀйоллера барт баьб. Договор чӀоагӀдалехь долча хьалашийн къостаде йиш йолча тӀамца къостаду вайтӀашин долча гӀулакхий кхы хьаьдола практически дешаш а.

Л. И. Брежнева СССР профсоюзий XV-ча съезде советско-малхбузегермански отношенеш дегӀайоалара перспективней хьакъекъа аьлад: «Шено ма СССР-ан ФРГ-анен юкъерча договора ратификацин яро эттара тайп-тайпарча доакъошка советско-малхбузегермански отношенеш керда, кхы а дикагӀа дегӀайоалаергхьара. Из, вай лерхӀаш махкилара, СССР-ан ФРГ-ан хьаштаьша маххара хинна цӀа лен, европейски машар чӀоагӀбара геттара бокхха лоархӀам болаш а хургда».

ФРГ-а парламентски организаци Московски Варшавски договорашта ратификаци яра гонахьа кхьаа къовсам баьржаб, аьлча белгалдаьккхар А. А. Громыкос. Из къовсам латт Европе этта хьал реалистически дикагӀа тӀаьцача а машаре чӀоагӀбара юкъарча гӀулакхана юкъе ФРГ-ас дакъа лацар хилалза даргдоацаш хилар кхетадеча а низам тена дӀадахача тӀема итогашка юкхьахамаре кхераме, никъ дӀахо хьача, континента кхоахка мелбара идеш тоенни йолча, ФРГ-анен европейски социалистически мехкащтех юкъера отношенеш тоалара дукъал долча нишаттен юкъе.

Договора дукъал бараш тахан вӀашагӀйетталу ХДС/ХСС оппозицин блока аттехьарча оаздагӀона гонахьа. Цун цхьадолча дедараша, Московски Варшавски договорашта ратификаци вага доладара никъ а даьша, европейски кхерамзле чӀоагӀъара тӀехьаболча Малхбузан Германе бахача нахах дуьхагӀбарий лоӀам боабу, европейски пачхахьалкхенашта дега терхза а дац. Реванши, доалаадэй халкъаши пачхахьалкхенаший гӀазамьара кошенеш шоай мехка юкъ а кхайбоахка а гӀерт уж.

Цхьакха а кхераме гӀертеш ца Советски Союз, ФРГ-ас ше къостале деза шийна декар. Советски Союзаца, вай халкъаца доттагӀал а вовстагӀал хулта къоастаде дезаш я из хӀана. ДоттагӀали дикача доаллахой гӀулакхаш хила йиш яц нагахь санна ФРГ-е Советски Союза хьашташ, Московски договора тӀа оттань цар мишфегуш кхетае ца лой.

Нагахь санна вайца вӀашин гӀулакхаш деладе Федеративни Республика беза боацийга гучаядай, вай, долче, декхарийла хи аз дуцца а йоагӀаш йола вывоцеш е а. Политически дегӀаахара могӀаос йолх договораш чӀоагӀ на дӀача советско-малхбузенгерманска отношенеш гаьника тӀехьийнка йохаргьар, тӀехьацина хьа а кхадеташер. Цо йохаргьар бечаш йола соглашенеш, ФРГ-анен ГДР-ан юкъера отношенеш лертӀахьара нойкъа яхь а йоккхаш йохаргьар, царна юкъе барт бь дӀыннар дӀа а доаккхаргдаь. Цу дерргане а цу тӀа гӀолди хьа мел доагӀача дерргмешира цхьа-ва Германе Федеративни Республикан политиках тешам боарта кӀовайта хӀайс оттаьргьар.

ТӀехьара е А. А. Громыкос аьлар: советско-малхбузенгерманийски отношенеш керда регӀе хьаьела бозам ба вай. Бай мохх Федеративни Республикаца лертӀий, дуй совгӀа, доттагӀала отношенеш хилара, шин оагӀорахьа вӀашин гӀулакхеш леладара, хӀаьта нитта йоккхий дуьнен халкъашта юкъера проблемаш, цайна Европа йаьхьа йоаларап е йолаш, къоастача вай пачхахьалкхений низаш вӀашагӀтохара тӀехьа ба. Советски Союзацара дикха отношенеш ФРГ-ана вайна ФРГ-анарча дикача отношенел кӀезигагӀа лоархӀам болаш ма яьча мел вайна.

1970 шера 12-ча августе дуьна оттадеь СССР-ан ФРГ-анен юкъера договор кхача мехкашцарча гӀулакхий комиссей членаша могадергиларах а ратификаци яра СССР Лакхехьарча Совета Президиуме дӀачудургхиларах а шу тешаш хилар хьаьлар А. А. Громыкос.

Цул тӀехьагӀа Московски договора тайп-тайпарча асептай хьакъекъа Советски Союза йолча позициех лаьца дӀаьодоля хаттараш дир СССР кхача мехкашцарча гӀулакхий министрага А. А. Громыкога.

А. А. Громыкос бахьа вешаш лаьца къамалдай дар депутаташа В. А. Микулича, П. М. Станкевичеке, А. Ю. Снечкуса, Л. Н. Толкунова. Договор могадарах йола правительства предложени хьалакьар кар.

СССР-ан ФРГ-анен юкъера договор дӀахо дувцаргда СССР Лакхехьарча Совета Союза Советен Къамий Советен кхача мехкашцарча гӀулакхий комиссей эргӀахача заседани.

* * *

СССР Лакхехьарча Совета комиссей бахла юкъе дакъа лаьцар Союза Совета кхача мехкашцарча гӀулакхий комиссе председателя заместителя, КПСС ЦК секретара К. Ф. Катушева.

Комиссей заседани бар СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателя заместитель Ф. А. Сургенов, СССР Лакхехьарча Совета Союза Совета председатель А. П. Шитиков, ФРГ-ацарча парламентски бувзамий хьакъекъхьарча СССР парламентски группе сене председатель депутат Л. М. Замятин.

(ТАСС).

Цент-ГӀалгӀай химически завода болхлошта юкъе эттара хьалхарча коммунистически къамелгона ударний аха сийлен вӀа вилл йоазий 6-ча разряда слесарь Кондрашов Петра. Шуташ хьача машенашта ремонт еча эггара дикагӀа лоархӀам ба из. Цо шоай нормаш 120—130 процент кхочаю цо. Цул совгӀа тӀехдика хул цо ремонт. Цудухьа тӀахьожама технически отдела болхлой тӀахьежам бойцаш а цо ремонт.

СУРТА ТӀА: слесарь П. Кондрашов.

С. Хуганов сурт.

ЛАКЪИЙТАРГБАЦ МЕХКДАЬТТА ХЬАСТ

Чоалхане декхараш да тхона, МалгӀабикерча бурувдеттарашта, хӀанз хьалхашка эттараш. Лакхерча мелий тӀоакашкара мехкдаьтта кхоачалуш латт. Шекбуза мах дӀаьхо фу хургда ца хоаш, леьттан чекаш геттара йоасоахнийй-те, яхаш. Цу хаттара бакъдар ала дезараш тхо да. Дукха хь йоацаш цу деша хетаь КПСС Малгобекски горкома пленум хиннай. Тахан керттера тема я из. Цу хьакъекъа тхоаьшта, бурувдеттарашта, детар, де дезар дувва лоа сона.

ДӀадаха цу МалгӀабикерча бурувдеттарашта белгала дар, хӀана аьлча, 1970 шера техачуа 5188 метр буруа дукхагӀа техар дӀадахача шера. Нитта къаьсгарах бойкха пайда баьар мехкдаьтта доалараш, бурувдеттарашта, дукхача хана деза сатийса юрски мехкдаьтта гучадаьлар № 901 йолча скважинана 4820 метр кӀоарга буруа техачул тӀехьагӀа. Цул совгӀа № 11 йолча скважинана 3300 метр буруа техачул тӀехьагӀа Харбижин яхача моттиге гучадаьлар тӀерча мелашкара мехкдаьтта.

ДукхагӀа бурувтохара бурувдеттараша шерра яхь йоаржа вах, кердача техникахи дикагӀйолча технологехи кӀоарга бурув тохача бизза пайда ийбарах, кердача структурагӀа тха управлени болх бе йолалларах управленерча 14 бурувдеттача бригадах 9 бригада кхоачашъяь пачхахьалкхен плани тӀайна социалистически декхараши. Вышкомонтажникаша хьалийр 9 буровой. Из бахьан долаш тха управлене коллективо бурувтохара шера план толамца кхоачашйир.

Цхьабакъда, мехкдаьтта запасаш дукхагӀа хиийта вӀаштӀехьдаланзар тха. Цул бахьан да цхьайолча скважинаша, цу дакъе №№ 837, 899 йолча скважинаша мехкдаьтта ца делар. ХӀаьта цхьайолча скважинашта бурув тохаш аварен хулаш моттигаш а нийсьелар. Из чӀоагӀа Ӏаткъар управлене балха.

Уж кхоачамбоацараш дӀадехара еррига резерваш оарцагӀъяхха декхарийла ба инженерно-технически болхлой, цехийн служби кулгалхой. Из чӀогӀа лоархӀам болаш да. Питилетка шерашка тоххийа кӀоарга бурув дукхагӀа тохӀ деза. Духьал 1972 шера 30 эзар метр бурув тоха деза, мехкдаьтта кӀеж тохийташ промысловикашка дӀаяла езаш а 9 скважина. Цунна цхьана мехкдаьтта запасаш 9 миллион тонн дукхагӀа хилийта еза.

Къаьстта бокхи лоархӀам болаш я цу дакъе тӀера юрски тӀоанашкара мехкдаьтта дала деза №№ 901, 879, 906, 894 йола скважинаш, тӀерча мелашкара мехкдаьтта дала деза №№ 911, 912 йола скважинаш. ТӀехкӀоарга бурувтохара укх шера хьалхе лерхӀ 8 буровой. Цох шоай декхар кхоачашдер а лаьрхӀа Ӏа йиш йолаш бец бурувдеттараш. 6700—6900 метр кӀоаргачура юрски тӀоанашкара мехкдаьттех газн гучаяккхара тохкема балхаш дӀадоладе деза.

Республике тӀехкӀоарга бурувтохача 6 скважиних 4 скважинаш бурувтоха тӀадожадаьд Малгобекски бурувтохара балхий управлене коллективана. Из бокха теммй ба. Цул совгӀа сийлен бехктоккамен декхараш а да кхоачашде дезараш. Ниттача скважинашта бурувтохар чоалхане проблема я, цу гӀулакха эшаргьа дикагӀйола оборудовани, инструмент, эргахьхкха хувца еза технологи, цу лоархӀамерча скважинайта бурувтохаш хила еза лакха квалификаци йола кадраш—бурувдеттараш. ТӀехкӀоаргачура мехкдаьттен газн тахнаро мара торо хулийтаргьяш мехкдаьтта запасаш совъяха. ТӀехкӀоарга бурувтохара пионераш ба Малгобекски бурувдеттараш. Юрски тӀоанашта бурувтохар — республикерча мехкдаьтта алсамданнкара кхоане. Цудухьа еррига знанеш, опыт оарцагӀ а яьаха тахна деза юрски тӀоанаш. Цига мехкдаьтта гучадоаккха вӀаштӀехьдаргда пачхахьалкхен план кхоачашъе.

Дага а доаъаш чоагӀа шейна оттар бахьан долаш хьалхарча квартала плана кхоачашъяьаш управлене бурувдеттарашта. ХӀанзала дукха мероприятеш чакхъяхай, тӀалла пачхахьалкхен декхар тӀера дӀа а доаккхаш бурувтохара 1972 шера план хана хьалха кхоачашъяра. Цу дакъе бокха лоархӀам болаш да къахьегам кхетамаш вӀаштӀехьбаккхар, дисциплина чӀоагӀъяр, социалистически яхь кулгалделга ардар, хӀарьна белитокхам хахбар.

Тха управлене хӀанз а йолаш а пачхахьалкхен плани тӀайна социалистически декхараши толамца кхоачашдеш йола бригадаш. Царех я начальник И. А. Галаев керте латта № 903 йолча буровой коллектив, бурувдеттараш мастераш а. Атаршнов, Понхадаев, Халиев керте латта бурувдеттар бригадаш.

Тха управлене шера дукхагӀа бурувтохара йола кхалхача эггара хьалха хьалладар буровой начальник ков. Галаев керте латтача № 903 йолча буровой коллектив я. 1971 шера тӀайдча социалистически декхарех 3500 метр бурув тоха дезача цо техар 3810 метр бурув, пачхахьалкхенна кхоаш 100 эзар совгӀа сом. Бурувтохача пайда эчача дӀаяккхийта ха 80 процентага кхаьчар. Из хул лоацагӀа лаьрхӀачул дукхагӀа. Цун керттердар да буровой начальника нов. Галаева ший коллектива бола дика вӀашагӀтехьбаккхар, бригадера болхлой кхет-кхета дӀа-юха буьлаш хуьла ца болар.

Массайолча бригадаш, цун бригада санна къахьегӀе шега хила везацр тӀайна декхараш тӀехкхоачашдергхьларах.

Цхьабакъда, хьалхе а хӀанз а тӀайна тха управлене йоацаш я шоай декхарех дика лоархӀа ца ец йола бригадаш кулгалхойх. Цудухьа управлене партийни бюро ший керттера декхар лерхӀ тӀахьйоса бригадаш дикагӀчарна тӀехьахкхера хойнхоста дар. Бакъдар аьча, тӀехкӀоарга бурувтохарца дувзадена дола дешаш чаккхаха тха тхоай вӀаштӀехьдаргдац, нагахьа санна снабженчески организацеша тхона новкъостал ца дойя. Тхоай ерригача торонех оаха бизза пайда ца эцӀ. Царех керттерчарех я бурувдеттарий квалификаци теоретически знанеш лекхъяр. ХӀанз а цхьайола моттигаш нийсалу къайлегама а технологически а дисциплина телхаеш. Из бахьан долаш хул аварен. Из цӀсдаь дӀахаккхара чӀоагӀа къовсам лоаттабу оаха.

Бурувдеттарий болх дикагӀа дӀабахийтара бокха лоархӀам болаш гӀулакх да цар бытовой къахьегама хьалаш тоадар. Уж дика доацача бригадашкара болхлой кест-кеста хувцалу. Из чӀоагӀа ӀаткӀа балха тӀа. ХӀара шера тха управленера 35—40 процент бурувдеттараш дӀабуьл бахара. ХӀанал из нитта? Цу гӀулакха керттердар цо бахьан да. Хьалхардар да царна тӀаьа квартираш ца хилар. Укх тӀехьарча кхаь шера управленерча беррагӀача бурувдеттарашта эннараш 22 квартира мара яц, хӀаьта квартираш эшаш хӀанз а 40 совгӀа дезал ба. ШоллагӀдеча бахьан да болхлой дӀа-юха кхуаль кхоачамхилаза транспорт ца хилар. Нагахьа ди дагӀаш вахтови автобусашта шоай хеннахьа бурувдеттараш балха дӀабуташ а е кӀабуташ я.

Тоьаш ма лаьтта оаха механизмаш, кхы дикагӀа лелаш материально-технически Ӏалашо яра гӀулакх а. Ханнахьа хьакхачаш буровойшка эшаш йола оборудовани, материалаш. Из бахьан долаш бурувдеттараша болх ца беш дукха ха леха йоал.

Лакхе мел дийца кхоачамбоацараш дӀа а даькха цӀенхашта тоабе лаьрхӀад оаха питилетка шоллагӀча шера ерригача бурувдеттарий бригадай болх. Оаха оарцагӀйоахаргья еррига торонаш, эргахьхкха тоабергба къахьегам, лакхъергья бурувдеттарий технически знанеш, дикагӀа пайда эцаргба производственни мощностех оборудованех, кхоамбеш дӀаухийтаргья пачхахьалкхен средствашни материалашни.

С. ТЕМИРАЕВ,
Малгобекски бурувтохара балхий управлене начальник.

ТӀЕХЬАБУСАРАШ ХИЛА ЙИШ ЯЦ

КЕРТТЕРДАР—ХА ЦА ТИЛЛИЙТАР

КПСС ЦК ноябрьски (1971 ш) Пленумо, СССР Лакхехьарча Совета кхоалагӀча сессен решенеш кхоачашъера къовсам йоаттабеча Нохч-ГӀалгӀайчен хьалхегахкоша «соцтрадцийнаш мосанчийн ишанито» дог разан хиина хьал а лаьца шера социалистически яхь йоаржайий СССР 50 шу дуьнча дийна сийленца наккъабхара. 1972 шера шоалагӀча питилетка шерашта цар декхал хьалха кхоачашъера.

Доккхийн бехктоккамен декхараш хьалхашка латт кхелагӀча питилетке республикерча гӀишлоигьерашта. Хьахийнача миллиард соагӀача сома капитальни вложенеш пайда эца беза. Укх шера бахк бе йоацайита ша А. Шериповн цӀерагӀча Грозненски мехкдаьтта чакхдоймхача заводера дизельни доагара денарафикацин ю йоккха установка. Знаменски тхьагӀар доккха завод, йоккхий хьайбай комплексаш, дукха тепличнаш, газопроводаш, бьлахдараш, сом чекхбоаха заводаш. 1972 шера республикие хьалде лаьрхӀад 156 эзар квадратни метр цаь чубьяа хӀенаш, 980 моттиг йола дешна дахк ха йоалача берий учреждени, 4160 моттиг йола школаш, халкъа болхамие бокха лоархӀам бола кхийола а объекташ.

Цхьабакъда, цхьоалагӀча квартале гӀишлоигьерча организацеша беча балхий итогаш хьахьоах 1972 шера хьалхашка латта декхараш толамца кхоачашдара сихха оарцагӀбала безаш хилар. Республикерча 33 гӀишлой-монтажни организацеша кхоачашъяьаш пачхахьалкхен план, подрядни балхаш чекхдоахача пайда ца эцаш йиса капитальни вложенеш 2,5 миллион сом я.

Цхьабакъда, шоай низаца подрядни балхаш дара хьалхарча квартала план 97 процент мара кхоачашъяьн. Гуш ма хиларе дикха лоадеггад къахьегама толамаш.

ЦхьоалагӀча квартала итогаш къаьстта йоалла хьокхамаш да укх организацей:

Организацеш	Кулгалхо	Парторганизацей секретарь	Квартальни план кхоачашъяр проценташка
Нохч-ГӀалгӀай гӀишлоигьеча управлене СМУ-3	П. И. Батухов	А. А. Муталибов	74
« » СМУ-5	Г. Н. Васюк	М. А. Борина	70
« » СМУ-8	П. З. Федотов	О. Я. Савельева	94
« » СМУ-11	Г. Садыков	В. Т. Лукашев	48
« » СМП-383	Т. Т. Блиоев	Е. Ф. Кузьмин	70
«СевКавгазпромстрой» объединене СМУ-11	Н. И. Юнов	—	71
« » СУ-12	А. Г. Фомин	И. А. Лукинов	46
«Чечингушводстрой» гӀишлоигьеча управлене ПМК-1	А. И. Лещев	Е. П. Гусев	51
« « ПМК-4	О. Н. Тулицын	А. Ф. Комаров	66
« » ПМК-8	А. В. Буров	А. Л. Овчинников	29
«Юггоргстрой» треста СМУ-3	Л. Аслев	—	79

Укх а могӀа мел хоспособагӀа гӀишлой-монтажни балхаш дара гӀулакх. ЦхьоалагӀча квартала план 33 процент мара кхоачашъяьн.

Къаьстта вӀаьшта пайда дийцаб хьахийнача средствашех «Грознинко» объединене, «Скотопром» тресто, кортбоахкама опытни станца, кортбоахкама Министерства совхозашка, кхычахьа. Хьалхарча квартала кхоатали цар пайда ца эцаш дисад миллион сом.

Республикерча гӀишлоигьерашта хьалхашка латта доккхий декхараш толамца кхоачашдара бокха лоархӀам болаш да цу гӀулакха хьахийнача ахчан средствашех ший ханнахьа пайда эцар. СихагӀа дикагӀа гӀишлой хьалъерах, фондех бизза пайда эцарах дукхача дакъе хийша да ерригача общественни производства эффективность лакхъяр.

КПСС Нохч-ГӀалгӀай обкома бюрос Нохч-ГӀалгӀай АССР Министрий Советон тӀайдаьча социаламаш тӀа дукхаза белгалдаьккхад предприятеш хьалъера йилла ха лоацъярен цар мощносташ харжаьяра бахкаш комплексех де дезалга. Пачхахьалкхен задани толамца кхоачашъяра шерра социалистически яхь йоаржалача республикерча гӀишлоигьерий декхарех цӀа да из.

Республикера дукхача гӀишлоигьерча организацей коллективаш толамца лоархӀаш шоай декхарех. Укх шера а дика болх беш я «Чечингсельстрой» треста чуйоагӀа организацеш. Толамца кхоачашъяь питилетке шоллагӀча шерен хьалхарча квартален план «Чечингаэстрой» треста, КСТМ, МК-66, КЭМ, кхыча организацеш коллективаша.

Фуд цун бахьан? ГӀишлоигьерий цу организацеша эргахьхкха тоаш гӀишлой хьалъера технологи, къахьегама дӀадахарча организацеша чӀоагӀъяь, шерра производственни къахьегама ениобдо - производственни системагӀа аьлча, йоакхаш гӀишлоигьерий къахьегама леладу.

Бакъда, гӀулакхаш цхьайолча моттигашка нитта дика дац. Цудухьа тӀехьайенна 33 гӀишлой-монтажни организацех ШоалгӀа къахьегам вӀаштӀехьбаккха ца кхера, эсала бахк бера бахкаш йола гӀерта бахкаш кара дуьллахой, кӀоаргагӀа Ӏоаь а бакъахьа анализ е еза шоай балха, технически деза организаци бахк эсала леххила бахьанаш, хӀара бетта план кхоачашъергӀолча тайпара вӀаштӀехьбаккха беза гӀишлоигьерий болх, пайда мел беза еррига резерваш, бизза бола байта балхий транспортага, механизмашна.

ТӀехьавоса предприятеш партийни организацеш декхарийла а кхоачамбоацараш дӀадахара берригача коммунисташ оарцагӀбаха, шоай коллективаш болх вӀенхаштта тоабе. ХӀанз керттердар да ха ца тиллийтар, бола эргахьхкха тоабар, СССР 50 шу дизара сийна тӀайдча социалистически декхараш толамца кхоачашдар.

Дукха ха йа Арсалбиева Зара «Приволжский» совхоза муртонадарх ферма бий бен йола. Доаллайча ӀовдӀий хьокаш а Зара. Шинан дахкаш дора ца Ӏоьвий латта кошашка, соответственни бехьовлла дӀадеххача тайпара кхаб ӀожкӀ. 40 Ӏаьж да Арсалбиевас кхедаш. Дийнахь бура хӀорашка шоалагӀа тӀахьеть доар 280 грамм дегта 540 грамм доал тӀаьхт.

СУРТА ТӀА: Ӏаьсий лелараш йола Арсалбиева Зара.

Я. Цуева сурт.

КАГИРХОШТА — БОЛХЛОЙ ПРОФЕССЕШ

Укх денношка КПСС Нохч-ГӀалгӀай обкома политпросвещене ЦӀаг1а хиина 1илман-практически конференци хетаь яр кхуьш йоаг1ача т1ехьенна профессиональни достам балара деша.

Конференце къамаьлаш дир партийни советски органий векалаша, школайн предприятейн кулгалхоша. Кагирхошта профессиональни достам балара хьакъехьа шоайн 1оаьлча опытахи д1ахо йодача хаиача дешарехи цу балха дола кхоачамбоацарехи дар берриганеш даь къамаьлаш.

КПСС Нохч-ГӀалгӀай обкома 1илман дешара заведенейн отдела заведующаь йолча Р. Н. Тимошенкос «КПСС XXIV съезда решенеша белгал ма дарра республика школай дешархошта профессиональни достам, къахьегама кхетам, балараха не гӀуллакх д1ахо тоадарахи» йола доклад йир. Школай дешархошта юкъе баьча социологически тохкамо, аьлар докладчика, хьахьеккад дуккаг1а бола дешархой летчикаш, актераш, лораш хила безам болаш болга. Х1аьта социологически тохкам баьчарна юкъера к1еззига бараш мара эшшабаш заводашка, фабрикашка, юртбоахаме болх бера эша профессеш 1омае безам болаш. Цу тайпара гӀулекх ла йиш йолаш дац. Школе дешаш болча хана дейз кагирхошта болхлой, ахархой профессеш езалургйолча тайпара в1аштIехьбаккха беза болх. Хала хета а вай юрташа а городашкарча а школашка хила ма дезара отделаьца из гӀуллакх, к1еззига теркамду дешархошта профессиональни достам балара доӀ, цуа соьг1а цу балха юкъе нийсдоллйт в1алла ла йиш йоаца гӀалаташ.

Дукха болх бу вай республика партийни советски органашка болхлой профессешта пропаганда яра. Цу деша хетаь яр КПСС Гудермесски райкома секретара Э.А. Исаева яь доклад. Цо дийцар болхлой профессешта пропаганда яра хьакъехьарча шоай опытах. Школашка в1ашаг1 а ехка болх беш я тайп-тайпара технически кружокаш. Цу кружокашка дешархошта йоза шоферий, комбайнерий, машинистий профессеш. Школашка кест-кеста хьош ялагIа хьехача къахьегама хьалхе даттараша дуьй шоай-шоай профессей хоадлеех, шоай баллах. Из дац, х1амелла даьчох шолг1а юкъле 1е йиш йолга. Де кхы а дукха да.

Педагогически 1илмай кандидат волча И. Т. Сенчатос дийцар кагирхошта профессиональни достам луча мехкдаьтта чакхдоаккхачен химически предприятей кулгалхоша, специалисташа, болх лоша хайна лацарах. Масала, аьлар цо, «Грознефтехимзавод» объединене предприятешта массаза а эшаш хул болхлой кадраш. Х1аьта эшаш йолча кадрашка предприятеш 1алашье йиш я керттерча дакъе кагирхой чотах. Шоай арг1аш, кагирхой торо я болхлой профессеш шерра караерзе. Болхлой эшаш йолча предприятей я, х1аьта балха тарбала бешаш болча кагирхошта а болча аьттоа в1ашаг1 а елла болх беш я дешара-курсовой комбинат, квалификаци лакхъяра тайп-тайпара курсаш, технически кабинеташ. Дукха болхлой производствана т1ера а ца боалаш дешаш ба сайрайкарна школашка, юкъерча специальни училищерча дешара заведенеша. Дукхача предприятеша шефство лелаю школашта, х1аьта цу школай выпускникаш дуккаг1а а ух цу предприятешка балха.

1илман-практически конференце доакъа лаьцараш хьалхашка къамаьл дир. Социалистически Къахьегама Турпал, Шелковски района «Коминтерн» колхоза председатель йолча Н. Г. Табанкоас а. Дешаш болча кагирхой юртбоахама профессешта безам совбаккхара колхозех школай кулгалхоша цхьана беча балха опытах лаьца дар цо дийцар. Цу колхозе латташ кадрай проблема. Дукхаг1а бола выпускникаш шоай безам а болаш 1а колхозе болх бе. Болх бешие я деш цар х1ирна ши-шен кэрайииача профессег1а. Цу хьакъехьа доакха повкъостал ду кагирхошта юкъе юртбоахама профессешта пропаганда еш йолча комсомольски организацеша.

Нохч-ГӀалгӀай просвещене министра М. У. Умарова дийцар дешархой профессиональни безам совбаккхара болча технически творчества лоарх1амах. Дош дитт, аьлар цо, х1ара школе къонача техникий кружокаш в1ашаг1ьетхаям, цар шоай болх эрттIа бара эша хьалеш в1аштIехьдаккхарах, цар балха хадданза т1ехьожам лоаттабарах. Цу гӀулакха школашта лоарх1аме повкъостал эш моттигерча юртбоахамех промышленни предприятешкара. Хала хете а цу гӀулакха повкъостал деш йола предприятеш дукха яь.

М. РАШИДОВ.

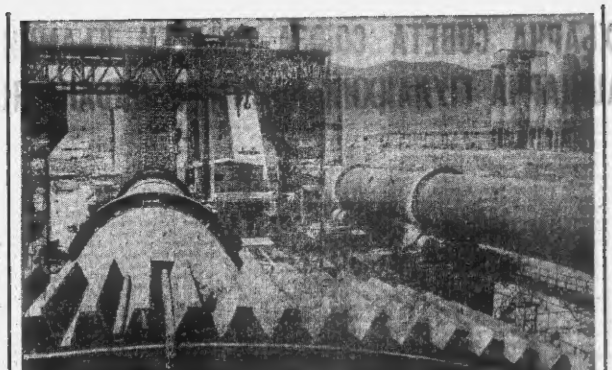

СУРТА Т1А: АРМЯНСКИ ССР РАЗДАН ЯХАЧА ГОРОДЕРА ГОРНОХИМИЧЕСКИ КОМБИНАТА ЦЕМЕНТ ЕЧА ПИШКАШ Я ХЬАГУШ.

Э. ИСААКЯНА сурт.
ТАСС фотохроника.

Техника кердадаьчи

«СИЙГО» СИКАГ1А ЛОАРХ1

«Искра-122» яхача истола т1а лоаттаеча вычислительни машеной хьалхара партй арахийцай «Счетмаш» яхача курски заводо. Керда аппараташ в1ашаг1ьеххай интегральни оалаш йолча микроэлектроники схемаш т1а а хьожаш. Машенаш дозала дикка эшденнай, цхьабакъда, цунна цхьана сихаг1ен дикаг1ен кхоачашъю цар с1арччачен дробьни таьрахьашпара модлаг1а а действеш. Масала, илхайтталаг1ча знакага кхаччалца нийса хьалох цар квадратни корень.

«Искра-122» яхача машенах пайда эцаргба конструкторски, статистически, чоалхане сметно-техническ расчеташ кхоачашъеча хана.

ТАХАНИ КХОАНЕИ ХУРГДА

15 АПРЕЛЬ

В. И. Ленина ц1ераг1ара культура Дворец. 9.00. Болх беш хургья «Шоана хаалиах» яха клуб, «Барзкъаш тегара практика» яха беседа. 11.00. «Космоса сигала бессаро паькъаш» яха берашта хетадаь дагахьара журнал. 17.00. «Болхлой классая йола возма» яха фильм хьокхаргда. «Къахьегама сийленах дувцаргда вай» яха диспут. 19.00. КИМ ц1ераг1арча клубе хургья вай ханарча бальни халхарий школа кагирхой коллектива хьокхаме выступлени. 20.00. Урус-Мартана района кагирхой Грозне творчески коллективашца в1ашаг1кхетар. «Доттаг1алеха да вай доаха иллеш» яха Урус-Мартана культура Ц1ен кагирхой ансамбла выступлени. В. И. Ленина ц1ераг1арча культура Дворецa «Современник» яхача эстрадни ансамбла оттаергья «мукъача республикай созвездие» яха вокально-хореографически композици.

Химикий культура Дворец. 10.00. Бераштa хетадаь ловзараш. 11.00. Болх беш хургда «Хи тоатолг» яха берий кинотеатр. «Доллача х1аман безхтоххаме волаш ваха» яха кинофестиваль. 16.00. Ц1енна моаннал дара школа занятие. Барзкъаш дахари тегари дезарашта йола йийла занятие. 17.00. «Ладувг1а йоазаш йолча эшарашка» яха духовой оркестра выступлени. 17.30. Ц1оза хулаш дола лазарашн царна еш йола профилактикех» яха лекция. 20.00. Кагирхой сала1ара сайре.

Просвещене болхлой ц1а. 11.00. Сала1ара Ц1аг1а хургья хора выступлени. 15.00. «Сверчок е дикача гӀулакхий бюро» яха спектакль.

«Красный молот» завода культура Ц1а. 11 саьхьт даьлча дикъ. Коммунистически субботника хетаь агитбригада выступленеш хургья заводе. 17.30. Кагирхой сала1ара сайре.

16 АПРЕЛЬ

В. И. Ленин ц1ераг1ара культура Дворец. 10.00. «Искорка» яха клуб. «В. И. Ленинах дола дувцараш» яха дагахьара читкаш. 11.00. Болх беш хургда «Малышок» яха берий кинотеатр. «Са Даьхен тешаме къонгаш» яха кинофестиваль. 14.00. Халкъа оперни коллектива йийла занятие. 16.00. Болх беш хургья мукъача дешна лекторий. «Вай ханарча сага сийи сийлен» яха лекци. 17.00. «Глобус» яха кинолекторий. «Болхлой классаг1а йола лоэма» яха фильм хьокхаргда. 18.00. Грозненски гарнизона т1емахойн эпсарийн Халкъа драматически театраца в1ашаг1кхетар. «Затмакинный апостол» яха спектакль хьокхаргья. 18.00. Халкъа хореографически коллектива йийла занятие. «Днепраг1а дола баьшдар» яха халхара поэма. 19.00. Хьошаларга да просвещене болхлой Ц1ен кагирхой халкъа театр.

«Красный молот» завода культура Ц1а. 11.00. Болх беш хургья «Къона ленинец» яха клуб. «Сийле хийла сигала хиинача везарашта» яха утренник. 16.30. «Дика довзий хьона фаьлгаш» яха КВН.

Химикий культура Дворец. 10.00. Бераштa хетадаь ловзараш. 11.00. Болх беш хургда «Хи тоатолг» яха берий кинотеатр. «Доллача х1аман безхтоххаме волаш ваха» яха кинофестиваль. Нийлача еа1арий ди: берий скульптурни хореографически студей, киностудие занятие. 17.00. Ц1енна моаннал дара школа. Барзкъаш дахари тегари дезарашта йола йийла занятие. 20.00. Кагирхой сала1ара сайре.

Просвещене болхлой Ц1а. 11.00. «Къоарга овт1олгаш» яха клуб. А. М. Коллонтайх йола лекция. В. И. Ленина ц1ераг1арча культура Двореце хургда «Сослуживцы» яха спектакль.

КамАЗ хьалъеш ба мохк

Камски автомобильни завод хьалъераша ц1аккха ца хиннача тайпара айъь балхий темп хьал а лоацаш, мехкарча б1аьш йолча предприятейн организацеш коллективаша т1а-т1а ч1оаг1аг1а повкъостал ду деррига халкъа юкъарча г1ирса. Автогиганта заказаш ханал хьалха, т1ехдика кхоачашду. Цу хьакъехьа дувц ТАСС корреспонденташа:

ОДЕССА. Сийлахь заказ кхьачал Одесски автосборочни завода конструкторашка: Камски автозаводо арахецаргйолча тагачаьшта т1ехьаюзача 15—25 тонн мухь т1ахошаш йолча автоприцепий опытни образецаш хьеен таххеш. Предприяте продукце — 7.5 тонн мухь кхухьаш йола ях прицепаша тайп-тайпара мухьаш д1акха кхухьача ше т1ехдика хьлар хьаьвоккар бахьан долаш кхаьча заланн кхоачеиьа болабеннаб одесситаш.

Болх беш йоаккха гарантийни ха 12 бутт болча метте цар массаза 5—6 шера болх бу ремонт ца еш.

«585» моделах йола б1аь эзарлаг1а ях прицеп 1оаьнцай дукха ха йоацаш завода конвейер т1ара. Х1аьта Камски автогигант болх бе йолаялйтале арахецаргья деза мухьаш кхухьа ях прицепаш я.

ТАГАНРОГ. КамАЗ дукха оборудовани кхухьийт «Красный котельщик» яхача таганрогски завода коллективо. Деррига халкъа юкъарча г1ирса заказашта хийцна ннкъ беннаб укхоза: апрель бетта юкъе хакка бутт хьалхаг1а Набережни Челнашка д1абахьийтаб яха бола газомазутни яй. Сахьата 420 тонн 1ы лу цо.

Химаа хьалха кхоачашдаьд цхьайтта мазут д1оахкдергаши т1ехдика фильтрашк хьайра дени шоллаг1а заказ а.

Таганрогерча машенашъераша шин декнад КамАЗ-а шоллаг1а газомазутни яй а графикал дикка хьалхаг1а кийчбе аьнна. Графикал хьалхаг1а кхоачашде лаьрх1ад уж заказаш производства резервех пайда эцара, къахьегам дикаг1а в1аштIехьбаккхара чотах.

Доазол дехьара

СЕНАХ ЯЗДУ ДУНЕН ГАЗЕТАША

Доазол дехьара газеташа къахьетта белгалдоах КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева Советски союзера ДРВ посол Во Тхук Донг т1еиарах дола хоамаш. Кепайоазоно белгалдоаккх СССР-о хаддаиза къовсам лоаттабеча Вьетнамаца интернациональни барт - цхьоаг1о хилара ниъ д1ахьош хилар. Газеташа деллаьду КПСС, деррига советски халкъа т1ехьа т1айоаг1ача кара а Индокитая патриоташта повкъостал я дерга, уж хьал я лоацарга, советски вахa хьалха харцахьа лоарх1. Индокитая США-с лелаю агресси, ДРВ-ана бомбаш еттилга соцадар хьа в лех яха Л. И. Брежнева дешаш. Американски агрессе эскалацена духьал Советски Союзо еш йолча митингех хоам а бу.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Н. В. Подгорный Турце вахa волаш хилараха хоам беш, доазол дехьарча прессе белгалдоахах, советско-турецки цхьана лeладу гӀуллакхаш в1аши ду повкъостали шердара цу вязито гIо дергхиларах шаккхe а оаг1ув тешаш хилар.

Доазол дехьарча дуккхача газеташа арайоах СССР-ан ФРГ-анен юкъера договор дувца йолашкхача СССР Лакхехьарча Совета шинна а палата кхача мехкашарчa гӀулакхий комиссей цхьана еча заседанех Москвера яькка телеграммаш. Кепайоазоно т1а кхьача мехкашарча гӀулакхий министра А. А. Громыкос даьча къамаьла изложени, ФРГ-а СССР-арен ПНР-арен договор ч1оаг1 ца даро т1аьнна т1ехьашка йоахаргья советско-малхбузегермански отношенеш, ишттa йохаргьяр Малхбузен Берлинах йола йоазанг йола соглашенеш. ФРГ-анен ГДР-ан юкъара отношенеш лерт1аяхара новкъа кхы а йовхаш йохкаргьяр яха цун лерхаш а доаладеш.

«Экo» яхача французски газето пз къамаьл ду цухах, «СССР-цен ПНР-цен долча договорашта ратификаци яра новкъарло е г1ертача ФРГ-а низаш йола ц1енхаштта духайтар» а лерх1аш. Советски Союза кхача мехкашарча гӀулакхий министра ныначa дешаша, язду лондонски «Таймса», «ФРГ-ера христиански демократаш ц1енхашттa уйла еча оттабе беза». Малхбузенгермански «Мюнхнер абендцайтунга» араяьккхай СССР-цен ПНР-цен дола договорашта ратификаци ярах дола деша хьакъехьарча ХДС-ХСС лаьцача позицена ц1енхаштта критика еш йола бундестагерча СДПГ фракце викала Г. Венера статья. Европе машар 1алашбара юкъе даккхаланн дагайнй ФРГ, из доаркх1ама а беркате, а де лерх1ар кхоачашдара. Европа юкъара цхьана гӀулакхаш де белам бий вай аьнна отталеш да дош, яхап язду авторо.

Индийски прессе шерра белгалдоакх СССР-ан Инденен юкъе дипломатически отношенеш этта 25 шу диза. Вовзаш волча общественни деятеля К. П. Менона «Нэшнл геральде» т1а язду советско-индийски отношенеш лоылахарча шин мехка юкъе доттаг1ален цхьана гӀулакхаш леладдрен гуччахьара хьокхам ба, яхаш. Уж цхьана лeладу гӀулакхаш д1ахо а дег1адоаладара ч1оаг1а лард еллар д1адахача шера СССР-ан Инденен юкъарча машарах, доттаг1алах, цхьана лeладеча гӀулакхех долча договора кулгаш яздаро.

Газеташа хьалха а саика дикка моттиг къоастаьй Къулбехьен Вьетнама патриотически низаша деча т1ема гӀулакхех болча хоамашта. Цхьаца йолча участкашка юка т1ата1а г1ийрта сайгонски эскар цхьа моттиге «сотдаьд» халкъ - мукъадаккхара низаша, яхаш язду французски «Юманите». «Экос» йоах «американски сухопутни эскар Къулбехьен Вьетнамера арадаккха хьалха д1акхайкхаь хиина программа юхаоза лерх1аш я Вашингтоно». «Нью-Йорк таймса» йоах американо-сайгонски командованента хиина резервош х1инза а дикка кхоачаеннай. Цудухьа сайгонски хьал кхы а халаг1а хила мег. (ТАСС).

ИНДОКИТАЯ ФРОНТАШКА

НЬЮ-ЙОРК, 13 апрель. (ТАСС). Сайгонски марионеткаш хьалладара кхы а гӀулакхаш т1ехьду американски агрессораша.

Американски командоване селхан Сайгоне хьаккхайкадаь ма хилара, шу хьалха Вьетнамера д1айига хиина американски форда пехота цхьайола подразделенеш Дананге юхахьейоаланьй. Цул совг1а, США 196-ча пехотни бригада цхьа батальон Данангера г. Хюэна къулбехьаро хьат1оаог1ача уллара фубае яхийтай.

Х1аьта американски авиаце т1аьтта дуккаг1а бомбаш етт Къулбехьен Вьетнама, Лаоса, Камбоджа мукъаьяьнача районашта. 11 апреле «B-52» яхача эзе - йоккхача бомбардировщикаша Къулбехьен Вьетнама территорена 60-зза т1аяха хилар, эккхаш йола вещесташ 1800 гаьгга тонн Куатчи, Тхьаттхиен яхача провинценка, Центральни плато, № 13 йолча новкъа цу а кхессар.

ХАНОЙ, 13 апрель (ТАСС). Къулбехьен Вьетнама патриоташо х1амаш етт американо-сайгонски эскара. Селхан цар ракеташ йийтар Сайгона къилбаседахьа 20 километр уллача Бьенхоа йолча йоккхача американски базана. Самардийнахь эккхийтар Сайгона юхейола моастаг1чун т1ема кхоачашаш т1ема снаряжени чуйола йоккха склад.

Д1ахо а ч1оаг1а т1емаш ду № 13 йолча новкъа. Селхан НВСО б1ухоша т1ехьашка яьхар американски авиаце лора а еш Анлокечуяла г1ийрта сайгонски эскара подразделенеш.

Къиза т1емаш латт. Куангченен пункта Донгханен гонахьа. 7 апреле денз 10 апрелага кхаччалца йолча хана марионеточни эскара Куангчи яхача провинце вийна а воьвнаш аь а 600 гаргга саг т1ерп вьаьнав. Патриоташа укхаза чуйтай моастаг1чун 6 самолети вертолети, йохаьйй 23 танки бронемашени.

Т1емаш латт ишттa Хюэгара къулбехьен - малхбузехьа «Бастонь» яхача т1ема базена юкхе а.

Д1адахача к1ираг1а эгара ч1оаг1аг1а гера чудийттар самардийнахь НВСО б1ухоша Центральни плато моастаг1чун пункташка г. Контума районе, марионеточни эскара Дакторча командни пункте, Фьонгхоанг йолча авиабазашта, Тананъ яхача т1ема базана.

Плато къулбехьен даькъ т1а патриоташа № 19 йолчен № 14 йолчен наькъашка атакаш йир сайгонски марионеткай автоколоннашта. НВСО б1ухоша ка йоллаш т1емаш дир Биньдинь яхача бердаша уллача провинце базашта.

Меконга дельте кхыча объекташца цхьана патриоташа ракеташ йийттар американо-сайгонски Кантхорча шин авиабазана.

ПАРИЖ, 13 апрель. (ТАСС). Декал долаш т1емаш ду Камбоджа патриотически низаша.

Бошка т1ом хилар селхан мехка къулбехьен - малхбоален оаг1орахьарча г. Свайриенга гонахьа, цига патриоташа б1арччача х1ираг1а хадданза атакаш ю пномпеньски эскара позицешта. Лоллахарча провинце центр — г. Прейвенг Пномпенах д1акъоастиь а патриотически эскаро го бь а я. Гера чудийттар селхан ишттa моастаг1чун позицешта Камбоджийски столицана къулбехьа 18 километр йолча а.

Д1ахо а ч1оаг1а т1емаш ду Сиамски залива йистерча Кампот яхача провинце, цига патриоташа т1ом бу пномпеньски сайгонски эскарашта духьал йиза йоадача даккеег1а 7 апреле бус цу районе строяна юкъера воьккхав 100 гаргга моастаг1чун салте.

Лаоса халкъ - мукъадаккхара эскаро т1емаш ду Лонгченга районен мехка къулбехьен аьттехьарча низашта духьал. 10 апреле НОАЛ б1ухоша толам боалаш операци яр Пакссенен Паксонгаи юкъерча новкъа.

17 АПРЕЛЕ—СИРЕ КЪАМАН ЦӀЕЙ

КЪОВСАМЕ А КЪАХЬЕГАМЕ А

Сирийски халкъо шин парг1атон кортакуькъален баьхан долаш т1аг1ерттан шиъ 1оухийташ къовсам доаттабар бахьан долаш 1946 шера 17 апреле Сире территоре т1ара д1аяханза аланзар колоньяльни б1ун юхе йиса подразделенеш. Цу хана денз шин ло1анча Сирийски 1арбий Республика ди хинна белгалдоахаш хьоаг1а из ди.

Гаргарча Малхбоалене эттара хьалхара шин мукъег1ара республика хьахилоро цу районе империализма ерригача колониальни система кхз болаш х1ама техар, цо новкъостал дир 1арбий дерригача мехкашка къамий-кортамукъален къовсам ч1оаг1бара.

1963 шера 8 мартерча революцел т1ехьаг1а дукха лоарх1аме прогрессивни эргалонаш йир Сире. Национализаци яьй, йоккхийчен юкъерчен промышленни предприятеш, арахьарча торговленеш, толаме чакхйоаккхаш латт аграрни реформа, х1аьта не бахьан долаш эзараш болча ахархой лезаеле юха тел феодалаша дергара д1адаьнна хинна лаьтта. В1ашаг1ьеххай кооперативаш совхозаш. Пачхьалкхен сектор мехка экономике кертерьяр а хиина д1аэттай.

Демократи д1ахо дег1айоалаяран ч1оаг1ъяран т1алерздаь декка доккхий гӀулакхаш чакхдаьхал 1970 шере 16 ноябрал т1ехьаг1а. Халкъа совет (парламент) д1ашаг1ейллай Сире, хьаьай цхьатар бокъо а йолаш Сирийски коммунистически партий членаш йола. Деррига патриотически низаш шин муг1арашта юкъе доацей йола Къаман прогрессивни фронт. Истоpе чуxь духхьашха моттигерча самоуправлене органаш хержай, къахьегача адамий хьал тоадараш т1адерзадаь массехк закон т1айодадь, эргаьхкха тоаьй образоване система.

1967 шерара израильски агрессия хиина йоллашеха я, израильски 1аьдалаша халдаиза т1ема пробоккаеш лелаеппешехьа я, къахьегам духхьа билгал дола сирийски халкъ, экономика дег1айоалаяра шоллаг1а пхо шера плана толаме кхоачаш а яь кхоалаг1ча пятилетка заданеш кхоачашье доладеннад. Цхьа эзари ялх б1аьч совг1а юртбоахама кооператив я х1аьта САР-а болх беш. ГӀулакхаш чакхдоаккхаш латт ялийн цитрусови культурайн хьувкъам лахдара я х1аьта ишттa коя т1ара палалзарни лолалелгеи бьшодараш кхедолгех дег1адоаладара а.

Сире белгалара толамаш лаьхад индустриализаце даькъе а. Аляха д1адахача цхьан шера мехка болх бе йолаяйтар масседх йоккха промышленни объект: Хамери диткъа тай хьувзо фабрикен металлически арматура заводи, Хомсера мехкдаьтта чакхдоахен азотни удобренейн заводаш, Латакера электродвигателий завод.

Ер 15 шу да цхьанол экономика хьалъяра Советски Союзо Сирена Ио ду. Советски специалистий повкъостал Сирера мехкдаьтта лелаю, в1аштIехьдаьккхад мехкдаьтта доахилгех чакхдоахилген. Евфрат яхача хи т1а хийша лол гидроэнергетически комплекс хьалъяра балхаш. Из болх бе йолаяйтарца мехкаро хий дахкадаьттаи икоза дукхаг1а хургда, х1аьта электроэнерги массехказа дукхаг1а йоккхаргья. Хийша лел шортта мехкдаьтта доалла мехка этара гаьнаг1ара къзабесаламалхбоалехьара районаш Латакия яхача средиземноморски портана ювзаргйола керда машенинъ биллара балхаш.

Шео а ду, ч1оаг1 а ду КПСС-ан 1арбий социалистически возрождене Партенен юкъера бувзамаш. Вай халкъашта юкъера доттаг1алла гӀуллакхаш дег1адоаладара дакъо керда т1а баккхар хилар дукха ха йоацаш КПСС ЦК Политбюро член, СССР Министрий Совета Председатела хьалхара заместитель нох. К. Т. Мазуров керте я волаш советски партийно-правительственни делегаци визитаг1а Сирийски 1арбий Республике яхарах.

А. ОГОРОДНИКОВ,
АПН соб. корр.

Кхойтта вийнаи массехк чов ьям — ишттa я къилбаседа - ирландски Лондондерри яхача городе английски салташа ц1ий 1одохийташ даьча туржа1к итог. Из адамий йоаца къизаал — 1аьдала доал де ше аттача хьалхарча деношка дена консервативни правительства «аьшка бийнаца» Ольстер «ювзае» г1ерташ лелаеча ерригача политика хер.

СУРТ1 Т1А: английски г1аьралой дахи кийча латт.

КАМЕРА ПРЕСС-ТАСС сурт.

Суда залера

САГ ВИЙНАЧОА—ТОПАШ ТЕХАЙ

Наурски районе ваьхача Басаев Олхазур Тутаевича гр-нин Махачев А. Ю. вийнав, х1аьта Абдулкадыров С. И. ве а г1ийртав из. Нохч-Г1алг1ай АССР Лакхехьарча Судо из дош дийцачул т1ехьаг1а Басаев О. Т. бекха а даьрх1а топаш тоха суд вай ирна.

Приговор кхоачашдаьд.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

15 апрель

9.00 — Передачай программа. 9.05 — Массанена йола гимнастика. 9.35 — Кердадараш. 9.45 — Берий художественни самодеятельносте концерт. Киносера передача. 10.15 — Шун писмете. 10.30 — СССР-а халкъа артисте Сокилова хьалхлир лелаеш йолча Пачхьалкхен Московски хора концерт. 11.00 — Ерригенохь коммунистически субботника хетаь репортаж. 11.45 — Концерт. 12.45 — «Ухакц1ено». 1илман - популярни программа. 13.15 — Мультфильм. 13.30 — Берий йоазанхочун Гайсултанова творчествах (нохчий меттала). 14.00 — «Халкъий доттаг1алла» яха кинофестиваль. 15.00 — Доттаг1алех творчествах. Литературни передача. 15.30 — Дунен халкъашта юкъера панорама. 16.00 — «Хоза аре» яха художествени фильм. 17.45 — Дунен халкъашта юкъера обозрени (нохчий меттала). 18.00 — Кердадараш. 18.10 — Хьайбай дунен т1а. Форда тамашаш. 19.10 — Телевизиони кердадарий спецвыпуск. 19.25 — Концертни студе т1ахьех. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Спортивни программа. Шахматаш кердадараш. Вечерней программа.

16 апрель

9.00 — Передачай программа. 9.05 — Бераштa йола 1уйренаре гимнастика. 9.15 — Кердадараш. 9.30 — Демарконта. «Гурген бетта саьхьт». 10.00 — Киножурнал. 10.15 — Музыкальни киоск. 10.45 — «Товараш — халкъана». Передача юкъе дикка лоацаш из СССР-а сейчас промышленноста. Министра заместителя Барабанов. 11.15 — Кхузе боаг1ача хана. Математикийн йола олимпиада 2-г1а йолча тура хиттарашта лучш йола копаш. 12.15 — Демаркошта. Са Даьхе Советски Союз я. 12.35 — «Знание» яха 1илман-популярни кинопрограмма. 13.10 — Кагирхой программа. 14.00 — Грозне берий музыкальни школай концерт. 15.30 — Бераштa йола передача (нохчий меттала). 16.00 — Футболах йола СССР-а чемпионат. Ленина ц1ераг1а йолча центральни стадионера трансляци. 16.45 — Йоазанхочун Татьяна Тэсса выступлени. 17.00 — Киноновинка клуб. 18.00 — Кердадараш. 18.10 — Мехка жхашка. 18.25 — Нежданова музей-квартирера передача. 19.30 — Телевизионни экрана т1а эттара хьайлая. «Хьалха ли да» яха художествени фильм. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — «Хьонан» — эфире. 22.15 — Кердадараш. Передачий программа.

РАДИО

15 апрель

6.30 — «Юртара вахар». 6.45 — Зарядка. 6.55 — Хаоттам. 7.20 — «Грозненский рабочий». «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.25 — «Сердало» газета обзор. 8.25 — Къонал (эрсий меттала). 14.00 — «Литературно-художественни критика лаккхара дешахари» яха передача (г1алг1ай меттала). 14.20 — Самукъане эшараш (г1алг1ай меттала). 14.45 — «Наькъаш, наькъаш» яха очерк (нохчий меттала). 15.20 — Сийдолча къахьегамхошта кетальхь концерт (эрсий меттала). 16.00 — Субботнике лаьца лоацаш болчарна дола концерт (г1алг1ай меттала). 16.30 — «Зовхалла» яха Музаева пьеса (нохчий меттала). 18.00 — «Школьни глобус» яха радиовыпуск (эрсий меттала). 18.30 — «Ц1е сийгаш» яха радиовыпуск (г1алг1ай меттала).

16 апрель

6.30 — «Юртара 1уйре» (эрсий меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Хаоттам. 7.30 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.18 — «Ленинан некъ» газета обзор. 7.28 — Юртабоахама знаний школа. «Хиш дехнача лаьттанца хьежа1ам д1аер» яха беседа (г1алг1ай меттала). 8.25 — Шоана дукха еза эшараш. 14.00 — Радиоладуьг1архой, шун заявках дола концерт (г1алг1ай меттала). 14.30 — «Европера кхерамзле 1алашъяр боккъонца йола лардош» яха беседа (нохчий меттала). 14.45 — СССР — в1ашаг1хелла 50 шу дизарга. «Нохa д1адениа вахар» (г1алг1ай меттала). 15.15 — Массанеьа дика нах ба (эрсий меттала). 15.30 — К1ирандийнахьара эшарий программа (эрсий меттала). 16.00 — Самукъанераче таг1е т1а яха радиокомпозици (нохчий меттала). 16.20 — Коммунистам хьалхалатт (нохчий меттала). 16.30 — Литературни Нохч-Г1алг1айче яха радиовыпуск. 18.30 — Нилепа поттаг1ен дарашта дола концерт (нохчий меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике г1оллеи Грозней к1езиг - дукха морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбоалехьара г1аьххьача боараме мух а хьекхаш ха хилен фегара температура республике г1олла 22—27, Грозне 23—25 градус й1овхал йолаш хилен тарлу. Кхоанен доммен к1езиг дукха морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, хьаьа лостам боацаш г1аьххьача боараме мух а хьекхаш ха хила а фегара температура буйсанна 6—13, деношка 22—27 градус й1овхал йолаш хила а тарлу.

Метеостанци.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революции проспект 7/84.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный-51, 364051, Ленина улица, 11 (3-г1а этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-80; редактора чал — 3-30-11; безхтоххама секретаро — 3-34-38; партийни вахарен культуран, промышленносте отделий — 3-42-30; юрта боахама отделе — 3-42-28; письмой отделен бухгалтерен — 2-40-71.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: 364051, г. Грозный, ул. Ленина 11, (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-80; зам. редактора—3-30-11; ответственного секретаря—3-34-38; отделов партийной жизни культуры и промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем и бухгалтерии—2-40-71.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ05087. Заказ № 2904.